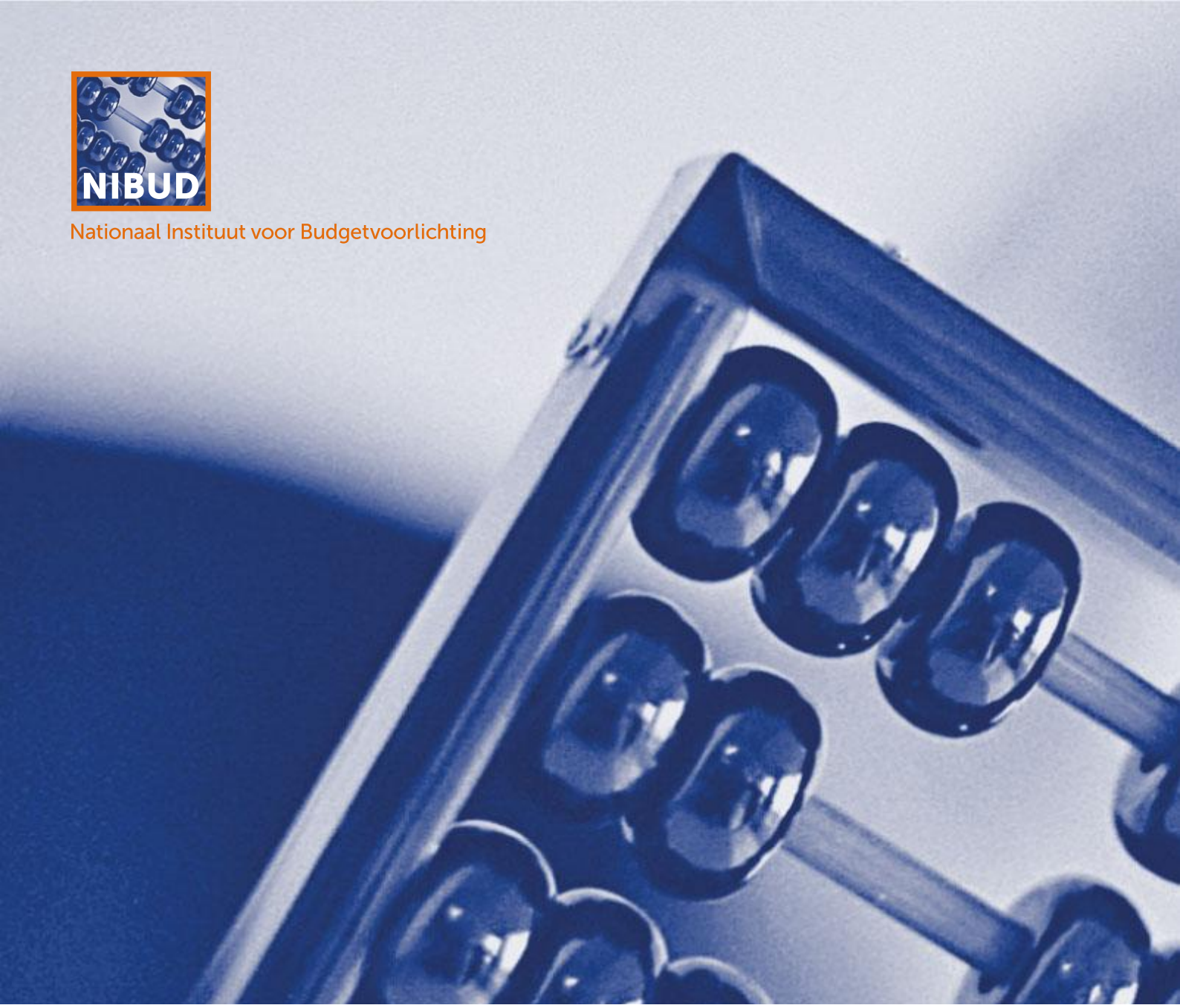

Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting

Minima-effectrapportage gemeente Nijmegen 2024

De invloed van landelijke en gemeentelijke maatregelen op de financiële positie van inwoners met lage inkomens

Sanne Lamers, Gitta van den Enden

Minima-effectrapportage gemeente Nijmegen 2024

De invloed van landelijke en gemeentelijke maatregelen op de financiële positie van inwoners met lage inkomens

Auteurs
Sanne Lamers
Gitta van den Enden

Nibud, Nijmegen, 2024 -
In opdracht van de gemeente Nijmegen

Voorwoord

Het Nibud (Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting) is een onafhankelijke stichting zonder winstoogmerk. Ons doel is het voorkomen van geldproblemen. Naast het verzamelen, berekenen en bijhouden van basiscijfers, doet of initieert het Nibud ook onderzoek naar andere aspecten over omgaan met geld, zoals bijvoorbeeld gedragsaspecten. Op basis van dit onderzoek kunnen we snel inspelen op maatschappelijke ontwikkelingen.

Het Nibud is gespecialiseerd in het maken van de vertaalslag van de verzamelde data en kennis over de huishoudfinanciën in methodes, materialen en tools. Daarbij wordt voortdurend voeling gehouden met de actualiteit en de praktijk van alledag.

We gaan uit van drie niveaus van voorlichting en financiële educatie: direct voor consumenten (via onze websites, (social) media, interactieve tools, voorlichtingsmaterialen en hulpmiddelen en de helpdesk), via onderwijs/educatie door derden en door deskundigheidsbevordering van professionals. Als kenniscentrum vervult het Nibud ook een adviesrol naar derden.

Bij dit alles gaat het Nibud uit van een standaardmethode van begroten. Dit resulteert in een reeks voorbeeldbegrotingen met referentiecijfers die zijn gebaseerd op empirisch wetenschappelijk onderzoek. Het Nibud stelt de keuzevrijheid en de eigen verantwoordelijkheid van de huishoudens voorop.

Het Nibud geeft gemeenten meer inzicht in het effect van hun minimabeleid. Door middel van een minima-effectrapportage (MER) helpt het Nibud gemeenten het geld bestemd voor minimabeleid, optimaal te besteden.

Deze rapportage is uitgevoerd door het Nibud, in opdracht van de gemeente Nijmegen. Met dit onderzoek wil de gemeente Nijmegen inzicht krijgen in de effecten van haar minimabeleid.

Utrecht, 2024

Inhoud

1 Inleiding 5
1.1 Centrale vraag 5
1.2 Kern minima-effectrapportage 5
1.2.1 Huishoudtypen 5
1.2.2 Inkomensniveaus 6
1.2.3 Armoedeval 6
1.2.4 Voorbeeldhuur 6
1.3 Leeswijzer 7
2 Onderzoeksmethode: begrotingen 8
2.1 Inleiding 8
2.2 Inkomsten 8
2.3 Uitgaven 9
2.4 Uitgavenindeling 9
2.5 Voorwaarden aan de begrotingen 10
2.6 De begrotingen 11
3 Minimabeleid 12
3.1 Landelijk beleid 12
3.2 Lokaal minimabeleid 15
3.2.1 Kwijtscheldingsbeleid 15
3.2.2 Collectieve (aanvullende) zorgverzekering 15
3.2.3 Individuele inkomenstoeslag 16
3.2.4 Kindregeling 16
3.2.5 Meedoenregeling 17
3.2.6 Busvoordeelabonnement 17
3.2.7 Individuele bijzondere bijstand, waaronder voor duurzame gebruiksgoederen 17
3.2.8 Kinderopvang en peuterspeelzaal 18
3.3 Huishoudens met een zorgvraag 18
3.3.1 Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) 19
3.3.2 Collectieve zorgverzekering 19
3.3.3 Individuele Bijzondere bijstand 19
Meerkosten huishoudens met zorgvraag 19
4 Resultaten 23
4.1 Bestedingsruimte per huishoudtype 23
4.2 Armoedeval 24
4.3 Resultaten zorghuishoudens 26
5 Extra berekeningen 29
5.1 Alle regelingen op 130 procent 29
5.1.1 Armoedeval 30
5.2 Alle huren op 700 euro 31
6 Conclusies en aanbevelingen 33
6.1 Bestedingsruimte en armoedeval 33
6.2 Aannames en aanbevelingen 34
Bijlage 1 | Verantwoording uitgaven 38
Bijlage 2 | Begrotingen 41

1 Inleiding

1.1 Centrale vraag

Iedere gemeente beschikt over mogelijkheden om invloed uit te oefenen op de financiële positie van inwoners met lage inkomens. Dat kan bijvoorbeeld door het kwijtschelden van gemeentelijke heffingen en/of door bijzondere bijstand. Het is echter niet direct zichtbaar wat in de praktijk de effecten van die maatregelen zijn op het budget van verschillende groepen huishoudens. De gemeente Nijmegen wenst inzicht te krijgen in het samenspel van landelijk en lokaal minimabeleid.

De centrale vraag van dit onderzoek luidt:
Wat is het effect van landelijke en lokale inkomensondersteunende regelingen op de financiële positie van huishoudens met een laag inkomen in de gemeente Nijmegen in 2024?
Bekeken wordt welke groepen huishoudens in de gemeente het best ondersteund worden door middel van het gemeentelijke minimabeleid en welke groepen minder goed. Ook maakt deze rapportage eventuele armoedevallen inzichtelijk. In de begrotingen worden alle minimaal onvermijdbare uitgaven afgezet tegen verschillende inkomensniveaus.

1.2 Kern minima-effectrapportage

Om tot een antwoord te komen op de centrale vraag, worden voor een aantal voorbeeldsituaties alle inkomsten geïnventariseerd. Hierbij wordt rekening gehouden met alle landelijke en gemeentelijke inkomensondersteunende maatregelen. Dit inkomen zal in een begroting worden afgezet tegen de minimale uitgaven waarmee huishoudens met een laag inkomen worden geconfronteerd. De minimale uitgaven zijn gebaseerd op de Nibud methode van budgetteren, aangevuld met lokale tarieven en tegemoetkomingen.

1.2.1 Huishoudtypen

In deze minima-effectrapportage wordt voor een aantal huishoudtypen de bestedingsruimte inzichtelijk gemaakt. In overleg met de gemeente Nijmegen is ervoor gekozen om de volgende voorbeeldsituaties door te rekenen:

1. Een alleenstaande tot de AOW-leeftijd;
2. Een alleenstaande vanaf de AOW-leeftijd;
3. Een eenoudergezin met drie jonge kinderen (3, 10 en 14);
4. Een paar met twee oudere kinderen (10 en 14 jaar).

Het Nibud heeft na de zomer 2024 een landelijk onderzoek gedaan naar de gemiddelde kosten waarmee huishoudens die te maken hebben met een zorgvraag worden geconfronteerd[1]. Dit resultaten van dit rapport zijn, in overleg met de gemeenten Nijmegen ook doorgerekend, voor drie van de onderzochte huishoudens, te weten:

- de alleenstaande tot de AOW-leeftijd;
- de alleenstaande vanaf de AOW-leeftijd;
- het paar met twee oudere kinderen (10 en 14 jaar), met zorgvraag van één ouder.

[1] https://www.nibud.nl/onderzoeksrapporten/rapport-meerkosten-van-het-leven-met-een-beperking-2024/

Bij de huishoudens met een zorgvraag worden in de begroting extra kosten meegenomen die gemiddeld gezien vaak voorkomen wanneer een persoon binnen het huishouden een chronische ziekte of beperking heeft (zorgprofiel).

1.2.2 Inkomensniveaus

De rapportage laat zien welke effecten de landelijke en gemeentelijke maatregelen hebben op de financiële positie van de huishoudtypen bij verschillende inkomensniveaus. In overleg met de gemeente Nijmegen is in dit rapport gekozen om begrotingen op te stellen met de volgende inkomensniveaus: bijstand- of AOW- niveau, 110 procent, 120 procent, 130 procent, 140 procent en 150 procent van de geldende bijstandsnorm.

Voor dezelfde inkomens rekenen we ook een (fictieve) situatie door waarbij alle regelingen een inkomensgrens hebben van 130 procent van de norm.

1.2.3 Armoedeval

Het kan voorkomen dat een huishouden met een hoger inkomen minder overhoudt dan met een lager inkomen, nadat rekening is gehouden met alle noodzakelijke uitgaven. Een dergelijke situatie ontstaat bijvoorbeeld doordat er geen recht meer is op inkomensondersteunende regelingen. Als zo een armoedeval zich voordoet binnen de gestelde kaders, dan blijkt dat uit de resultaten van dit onderzoek.

Hierbij onderscheiden we twee soorten armoedevallen:

- een werkloosheidsval of uitstroomval. Dat is een armoedeval bij uitstroom uit een bijstandsuitkering naar betaald werk;
- een doorstroomval. Dat is een armoedeval bij het meer gaan verdienen.

Bij huishoudens boven de AOW-gerechtigde leeftijd wordt officieel niet gesproken van een armoedeval, omdat deze gewoonlijk geen inkomensstijging meemaken. Toch kan er bij hen ook sprake zijn van een geringere vrije bestedingsmogelijkheid bij een hoger inkomen.

1.2.4 Voorbeeldhuur

Uit het WoOn-onderzoek van het CBS[2] komt dat 96 procent van de huishoudens die de bijstandsuitkering als belangrijkste inkomstenbron hebben, in een huurwoning woont. Op basis hiervan gaan we er in deze rapportage vanuit dat huishoudens in een huurwoning wonen.

De huur vormt in de meeste huishoudens de hoogste uitgave op de begroting. De huurprijzen in dit onderzoek zijn vastgesteld in overleg met de gemeente: € 525 voor een- en twee-persoonshuishoudens en € 575 voor huishoudens met drie of meer personen. Dit zijn huren die vaak horen bij woningcorporatiewoningen. De huurtoeslag waarop het huishouden recht heeft, wordt in de begrotingen (Bijlage 2) bij de inkomsten verwerkt (post Huurtoeslag). De huurtoeslag is berekend op basis van bovenstaande huren en het inkomen van het huishouden.

[2] https://www.woononderzoek.nl/style/custom/citavista/pdf/Kernpublicatie_WoON_2021_INTERACTIEF.pdf

Vanwege de wachtlijsten zijn steeds meer huishoudens aangewezen op particuliere huurwoningen met vaak hogere huren[3]. Daarom rekenen we in dit onderzoek ook een scenario door waarbij de huur voor alle huishoudens zonder zorg € 700 per maand is.

1.3 Leeswijzer

Het rapport is als volgt opgebouwd.

- In hoofdstuk 2 gaan we in op de onderzoeksmethode.
- Hoofdstuk 3 geeft een toelichting op de landelijke en lokale inkomensondersteunende regelingen.
- In hoofdstuk 4 geven we de resultaten weer: Wat is de bestedingsruimte van de onderzochte huishoudtypen? En wat zijn de effecten van het minimabeleid op de financiële positie van deze huishoudens?
  Apart vermelden we de (fictieve) situaties als:
  - alle lokale minimaregelingen dezelfde inkomensgrens (130 procent) hebben;
  - alle huishoudens zonder zorg dezelfde huur hebben (€ 700).
- Ten slotte worden in hoofdstuk 5 de conclusies en aanbevelingen beschreven.

In de bijlagen wordt meer informatie gegeven over bronnen van de referentiecijfers en staan de begrotingen per huishoudtype naar inkomen.

[3] https://www.cbs.nl/nl-nl/longread/statistische-trends/2022/woonsituatie-en-woonbeleving-van-jongeren-2012-2021/1-inleiding

2 Onderzoeksmethode: begrotingen

2.1 Inleiding

Om het effect van inkomensondersteunende regelingen op de financiële positie van huishoudens te berekenen, maakt het Nibud gebruik van begrotingen. Uit deze begrotingen zijn de inkomsten en uitgaven van de huishoudens af te lezen.

De begrotingen in deze rapportage zijn gemaakt voor verschillende huishoudtypen op verschillende inkomensniveaus. Hierbij gaan we ervan uit dat huishoudens in een huurwoning wonen. De begrotingen zijn voor groepen van huishoudens. De bedragen in de begrotingen zijn gemiddelden; in werkelijkheid zal de financiële situatie van de individuele huishoudens er anders uitzien. De begroting laat dus niet zien in hoeverre een individueel huishouden een sluitende begroting heeft. Bij het opstellen van de begrotingen wordt geen rekening gehouden met schulden, omdat daarover niets algemeens te zeggen valt. Schulden komen echter vaak voor onder huishoudens met lage inkomens. Ook is er geen rekening gehouden met inkomsten of betalingen vanwege alimentatie.

Maandbegrotingen

Alle begrotingen zijn maandbegrotingen, waarbij de inkomsten en uitgaven zijn omgerekend naar gemiddelde maandbedragen. In de praktijk kunnen er flinke verschillen zijn tussen de maanden van het jaar. Vakantiegeld wordt bijvoorbeeld vaak jaarlijks uitgekeerd, maar wordt in deze rapportage uitgedrukt in een maandelijks bedrag. Het inkomen is in iedere begroting een vast gegeven.

2.2 Inkomsten

In deze rapportage worden op zes inkomensniveaus begrotingen opgesteld voor de betreffende voorbeeldhuishoudens: het minimuminkomen (bijstand/AOW-uitkering), 110 procent, 120 procent, 130 procent, 140 procent en 150 procent van de geldende bijstandsnorm. Met bijstandsniveau wordt in deze rapportage bedoeld de norm op grond van de Participatiewet, artikel 5 sub c.

Uitgangspunt in deze rapportage is het totaal besteedbaar maandinkomen. Dat inkomen bestaat uit alle inkomsten van het huishouden, zoals netto salarissen, uitkeringen, kortingen op de belasting, landelijke toeslagen (zorgtoeslag, huurtoeslag, kinderopvangtoeslag en kindgebonden budget), kinderbijslag en vakantietoeslag.
Hoe de regelingen doorwerken in de begrotingen en wat de invloed is op het inkomen van de verschillende huishoudens is te zien in bijlage 2.

In de rapportage wordt verondersteld dat de huishoudens maximaal gebruik maken van alle inkomensondersteunende regelingen die op hen van toepassing zijn, zowel de landelijke als de gemeentelijke.

2.3 Uitgaven

De noodzakelijke uitgaven vullen we in via een basispakket waarvan uitgaven aan sociale participatie een onderdeel vormen. Het basispakket bestaat uit uitgaven die voor elk huishouden niet of moeilijk vermijdbaar zijn. In bijlage 1 staan de uitgangspunten en de samenstelling van de pakketten beschreven. Het basispakket is op bepaalde punten verschillend voor de diverse huishoudtypen. Een alleenstaande staat immers voor andere kosten dan bijvoorbeeld een gezin met kinderen. De pakketten bestaan uit relatief goedkope artikelen (niet de allergoedkoopste) die algemeen verkrijgbaar zijn. We houden geen rekening met tweedehands artikelen. De pakketten zijn vastgesteld in samenwerking met andere deskundigen. Zo bestaat het voedingspakket uit gezonde voeding zoals vastgesteld door het Voedingscentrum.

Sociale participatie

Het pakket voor sociale participatie is opgesteld door het Nibud in samenwerking met het Sociaal Cultureel Planbureau. Het gaat om uitgaven aan contributies en abonnementen, bezoek ontvangen en op bezoek gaan, vakantie/uitgaan en recreatief vervoer. Sociale participatie wordt als noodzakelijk beschouwd en is in veel gemeenten op de een of andere manier onderdeel van het minimabeleid.

Persoonlijk onvermijdbare uitgaven

Naast de noodzakelijke uitgaven van de pakketten zijn er in individuele gevallen persoonlijk moeilijk of niet-vermijdbare uitgaven. Dit zijn uitgaven die voor een bepaald persoon onontkoombaar zijn, maar niet voor iedereen gelden. Bijvoorbeeld wanneer iemand een speciaal dieet moet volgen. Voor dit soort uitgaven is vaak een tegemoetkoming mogelijk via gemeentelijk beleid. Deze uitgaven worden in dit rapport niet meegenomen. In de begrotingen is ook geen rekening gehouden met kosten voor een huisdier of voor roken. Deze uitgaven worden niet gezien als noodzakelijk. Indien een huishouden hiervoor toch kosten heeft, wordt het saldo op de begroting lager dan in deze rapportage is weergegeven.

Mensen die werken maken extra kosten ten opzichte van niet werkenden. Deze kosten zijn meegenomen in het basispakket als aparte post bij een inkomen vanaf 110 procent van de geldende bijstandsnorm.

2.4 Uitgavenindeling

In alle begrotingen onderscheidt het Nibud vier soorten uitgaven:

- Vaste lasten. Dit zijn periodiek terugkerende uitgaven, waarbij het bedrag veelal elke periode hetzelfde is. Vaak is er een contract afgesloten voor deze uitgaven.
- Reserveringsuitgaven. Dit zijn uitgaven die niet iedere maand terugkomen. De bedragen voor de verschillende reserveringsuitgaven zou een huishouden in principe maandelijks opzij moeten zetten om deze onregelmatige uitgaven direct te kunnen betalen.
- Huishoudelijke uitgaven. Dit zijn regelmatig terugkerende uitgaven, waarvan het bedrag per keer (per aankoopbeurt) verschilt.
- Sociale Participatie. Dit zijn uitgaven die een huishouden wat vrijer kan invullen. In deze rapportage vallen daaronder: contributies en abonnementen, bezoek ontvangen en op bezoek gaan, vakantie/uitgaan en recreatief vervoer.

Lokale tarieven
In deze rapportage wordt gerekend met minimale bedragen die huishoudens nodig hebben om deze uitgaven te kunnen betalen. Voor de uitgaven is waar mogelijk uitgegaan van lokale tarieven. Voorbeelden hiervan zijn de tarieven voor gemeentelijke- en waterschapsheffingen, de premie van de collectieve zorgverzekering en de kosten van de peuterspeelzaal.

Minimabeleid
Als er inkomensondersteunende maatregelen zijn die een vergoeding vormen voor bepaalde uitgavenposten, dan is hier rekening mee gehouden in de begrotingen. De regelingen staan beschreven in het volgende hoofdstuk. Zo zijn alle meer generieke lokale minimaregelingen meegenomen in de berekeningen. Dit geldt niet voor de individuele bijzondere bijstand, omdat daarvoor geldt dat deze sterk afhankelijk is van de persoonlijke situatie.

2.5 Voorwaarden aan de begrotingen
In het onderzoek rekenen we met voorbeeldhuishoudens en met minimale bedragen. Om voor deze huishoudens berekeningen te kunnen maken moet het Nibud uitgaan van drie belangrijke voorwaarden. Het is raadzaam om rekening te houden met het feit dat die voorwaarden in de praktijk niet altijd opgaan en huishoudens daarbij hulp nodig hebben.

1. Zeer goed met geld kunnen omgaan
Een goed overzicht van alle inkomsten en uitgaven is noodzakelijk. Alleen dan kan er voldoende geld opzij worden gezet om onregelmatige uitgaven te kunnen doen. Een gebrek aan goed overzicht kan vaak confronterend zijn en moeilijk te doorbreken.

2. Alle inkomensondersteuning aanvragen
Toeslagen en tegemoetkomingen beslaan vaak een groot deel van het totale inkomstenplaatje. Het is daarom voor huishoudens belangrijk om te weten op welke inkomensondersteuning men recht heeft en hoe en waar deze moet worden aangevraagd. Het tijdig doorgeven van gegevens is hierbij belangrijk. Dit vereist dus ook een actieve houding.

3. Geen grote persoonlijk onvermijdbare uitgaven hebben
Hoge persoonlijk onvermijdbare uitgaven zoals afbetalingen, zorgkosten of een hoge huur, kunnen het moeilijk of onmogelijk maken om een sluitende begroting op te stellen. Als de uitgaven niet omlaag gebracht kunnen worden, dan resteert er niks anders dan om te bezuinigen op overige uitgaven. In het geval van de begrotingen met minimale uitgaven, zoals ze in dit rapport zijn opgesteld, ontstaat het gevaar dat er ook bezuinigd wordt op noodzakelijke uitgaven. Dit kan ertoe leiden dat er totaal geen reserves meer zijn om tegenslagen op te kunnen vangen, dat rekeningen niet meer betaald worden waardoor schulden ontstaan of dat gezondheidsbedreigende omstandigheden ontstaan.

Deze voorwaarden zijn voor een deel te vangen in competenties voor goed financieel beheer. Het gaat hierbij niet alleen om vaardigheden, maar ook om gedragsaspecten. Daarom is inkomensondersteuning alleen niet voldoende. Het is ook belangrijk om ondersteuning op het gebied van het aanleren van vaardigheden te bieden, aangevuld met ondersteuning die rekening houdt met min of meer individuele gedragsaspecten.

2.6 De begrotingen

Volgens de methodiek die hierboven staat beschreven, worden de begrotingen opgesteld. Deze begrotingen staan in bijlage 2.

3 Minimabeleid

In dit hoofdstuk worden diverse landelijke en gemeentelijke regelingen voor inkomensondersteuning van minima beschreven. Alleen de regelingen die in de berekeningen zijn meegenomen komen in dit hoofdstuk aan bod. Paragraaf 3.1 beschrijft de landelijke regelingen. In paragraaf 3.2 komen de lokale inkomensondersteunende regelingen aan bod.

3.1 Landelijk beleid

Bij het opstellen van de begrotingen worden de landelijke uitkeringen, de landelijke heffingskortingen, de landelijke toeslagen en de kinderbijslag in de berekeningen opgenomen. In 2024 zijn er op dit terrein een aantal belangrijke onderdelen aangepast die van invloed zijn op de financiële positie van huishoudens met een laag inkomen: een hogere huurtoeslag, een hoger minimumloon en een hogere bijstandsuitkering en AOW. Daarnaast verandert de hoogte van de meeste belastingschijven.

Specifiek gaat het om de volgende veranderingen per 1 januari 2024:

1. Tarief eerste belastingschijf daalt en heffingskortingen stijgen (sterk).
2. De huurtoeslag stijgt en het kindgebonden budget stijgt sterk.
3. Minimumloon en uitkeringen stijgen.
4. De zorgtoeslag daalt.

Landelijke heffingskortingen

Heffingskortingen zijn kortingen op de belasting. Hiermee wil de overheid bepaalde groepen ondersteunen. Denk aan ouders, ouderen en gehandicapten. Door de heffingskorting betalen zij minder belasting. Er zijn verschillende heffingskortingen:

- *Algemene heffingskorting:* voor iedereen vanaf 18 jaar die inkomstenbelasting betaalt, ook als men niet werkt.
- *Arbeidskorting:* voor iedereen die betaald werk doet, ook als men daarnaast nog gedeeltelijk een uitkering ontvangt.
- *Inkomensafhankelijke combinatiekorting:* voor werkende ouders met kinderen jonger dan 12 jaar. Deze wordt toegekend aan de alleenstaande ouders of aan de minstverdienende fiscale partner.
- *Ouderenkorting en alleenstaande ouderenkorting:* voor AOW-gerechtigden.

Tabel 1 Landelijke heffingskortingen in bedragen per jaar

		2023	2024
Algemene heffingskorting	Onder AOW-leeftijd	€ 3.070	€ 3.362
	Vanaf AOW-leeftijd	€ 1.583	€ 1.735
Arbeidskorting		€ 5.052	€ 5.532
Inkomensafhankelijke combinatiekorting		€ 2.694	€ 2.950
Ouderenkorting		€ 1.835	€ 2.010
Alleenstaande ouderenkorting		€ 478	€ 524

Landelijke toeslagen

Toeslagen zijn bijdragen van de overheid om tegemoet te komen in de kosten voor de zorgverzekering, huur of kind(eren). Of een huishouden recht heeft op bepaalde toeslagen, is afhankelijk van een aantal factoren (bijvoorbeeld inkomen).
De volgende toeslagen (2024) zijn van belang voor de voorbeeldhuishoudens.

Zorgtoeslag

Zorgtoeslag is een bijdrage van de overheid voor de kosten van de zorgverzekering. Iemand kan aanspraak maken op zorgtoeslag vanaf 18 jaar. Dit geldt voor zowel alleenstaanden als stellen. Naast de inkomensgrens is er ook een vermogensgrens voor de zorgtoeslag. Hoe lager het inkomen, hoe meer toeslag iemand ontvangt.

Tabel 2 Zorgtoeslag bedragen

Zorgtoeslag	2023	2024
Inkomensgrens alleenstaand	€ 38.520	€ 37.496
Inkomensgrens paar	€ 48.224	€ 47.368
Vermogensgrens alleenstaand	€ 127.582	€ 140.213
Vermogensgrens paar	€ 161.329	€ 177.301
Maximaal maandbedrag alleenstaand	€ 154	€ 123
Maximaal maandbedrag paar	€ 265	€ 236

Huurtoeslag

Huurtoeslag is een bijdrage van de overheid in de huurkosten. Huurders van een zelfstandige huurwoning kunnen in aanmerking komen voor huurtoeslag. De hoogte van de huurtoeslag is afhankelijk van het inkomen, het vermogen, de huishoudsamenstelling en de huur. Vanaf 1 januari 2020 kent de huurtoeslag geen inkomensgrenzen meer, maar wordt de huurtoeslag inkomensafhankelijk afgebouwd. De vermogensgrens voor de huurtoeslag is per persoon. Huishoudens krijgen boven de minimale basishuur[4] volledige huurtoeslag tot een bepaalde huur. Vanaf deze huur wordt 65 procent vergoed. Alleenstaanden of ouderen/hulpbehoevenden krijgen daarnaast nog hierboven tot de hoogste huurgrens 40 procent vergoed.

Tabel 3 Huurtoeslag bedragen

Huurtoeslag	2023	2024
Vermogensgrens per persoon	€ 33.748	€ 36.952
Huurtoeslaggrens	€ 808,60	€ 879,66
Huurgrens volledige huurtoeslag	€ 452,20	€ 454,47
Huurgrens 65% huurtoeslag 1p en 2p	€ 647,19	€ 650,43
Huurgrens 65% huurtoeslag 3p of meer	€ 693,60	€ 697,07
Huurgrens 40%	€ 808,06	€ 879,66

[4] De minimale basishuur is inkomensafhankelijk en bedraagt voor huishoudens op minimumniveau € 192. (Voor AOW-gerechtigden is dit voor eenpersoonshuishoudens € 190,18 en voor meerpersoonshuishoudens € 188,37). Bij een hoger inkomen wordt de basishuur hoger.

Kinderopvangtoeslag

Kinderopvangtoeslag is een tegemoetkoming in de kosten van kinderopvang. De kinderopvangtoeslag is geregeld in de Wet Kinderopvang. De wet geldt voor dagopvang voor kinderen van 0 tot 4 jaar en buitenschoolse opvang voor basisschoolkinderen en voor opvang door ouderparticipatiecrèches of gastouders via een gastouderbureau en voor de peuterspeelzaal. Informele opvang door familie of kennissen valt hier niet onder. Om voor kinderopvangtoeslag in aanmerking te komen moet de instelling zijn aangemeld bij het Landelijk Register Kinderopvang. Ook moeten, in het geval van paren, beide ouders werken, tenzij er een re-integratietraject wordt gevolgd.

Tabel 4 Kinderopvangtoeslag, bedragen per uur

Kinderopvangtoeslag	2023	2024
Maximale vergoeding dagopvang	€ 9,12	€ 10,25
Maximale vergoeding buitenschoolse opvang	€ 7,85	€ 9,12

Kindgebonden budget

Elk huishouden met kinderen jonger dan 18 jaar komt in aanmerking voor het kindgebonden budget. Dit is een maandelijkse, inkomensafhankelijke bijdrage in de kosten van kinderen. Voorwaarde is dat iemand zijn of haar kind 'in belangrijke mate onderhoudt'. Er geldt een inkomensgrens. Na de inkomensgrens wordt de hoogte van het bedrag geleidelijk afgebouwd. Het bedrag aan kindgebonden budget is afhankelijk van het aantal kinderen en de leeftijd van de kinderen. Alleenstaande ouders ontvangen meer dan paren. Vanaf 12 jaar is het kindgebonden budget hoger.

In 2024 zijn de bedragen van het kindgebonden budget flink verhoogd. Daarnaast zijn ook de inkomensgrenzen veranderd.

Tabel 5 Kindgebonden budget, bedragen per maand

Kindgebondenbudget	2023	2024
Maximale bedrag eerste kind	€ 65	€ 203
Maximale bedrag vanaf tweede kind	€ 75	€ 203
Extra bedrag kind 12 t/m 15 jaar	€ 35	€ 57
Extra bedrag kind 16 en 17 jaar	€ 37	€ 77
Extra bedrag Alleenstaande ouder	€ 320,67	€ 290
Inkomensgrens alleenstaande	€ 25.070	€ 26.819
Inkomensgrens paar	€ 43.397	€ 35.849

Kinderbijslag

Een ouder heeft recht op kinderbijslag voor eigen kinderen en stiefkinderen tot 18 jaar en soms voor pleegkinderen tot 16 jaar. Kinderbijslag wordt eenmaal per kwartaal uitgekeerd. De bedragen worden in het geval van meerdere kinderen bij elkaar opgeteld. De bedragen voor kinderbijslag zijn afhankelijk van de leeftijd van het kind en onafhankelijk van het inkomen.

Tabel 6 Kinderbijslag

Kinderbijslag	2023	2024
0 – 6 jaar	€ 261,70	€ 279,49
6 – 12 jaar	€ 317,77	€ 339,38
12 – 18 jaar	€ 373,85	€ 399,27

3.2 Lokaal minimabeleid

Naast de landelijke inkomensondersteunende maatregelen heeft de gemeente Nijmegen voor huishoudens met een laag inkomen ook een lokaal minimabeleid. De regelingen die worden opgenomen in de begrotingen komen in de volgende paragrafen aan bod.

3.2.1 Kwijtscheldingsbeleid

De gemeente Nijmegen kent geen afvalstoffenheffing en rioolheffing. Voor het afvoeren van afval betaalt een huishouden voor gebruik van de afvalzakken of de ondergrondse container. Er kan geen kwijtschelding worden verleend.

Het waterschap Rivierenland kent een kwijtschelding voor de watersysteemheffing ingezetenen en de waterzuiveringsheffing. Bij de berekening van de kwijtschelding hanteert het waterschap de norm van 100 procent van de toepasselijke bijstandsnorm.

De beleidsvrijheid ten aanzien van het kwijtscheldingsbeleid wordt bepaald door landelijke regelgeving. Hierbij wordt aan instanties de mogelijkheid geboden om rekening te houden met de kosten voor kinderopvang en om voor AOW'ers uit te gaan van de netto AOW in plaats van de bijstandsbedragen voor AOW-gerechtigden. Het waterschap maakt gebruik van de mogelijkheid om uit te gaan van de verhoogde norm voor AOW'ers met extra vermogensvrijstelling van € 2.000 voor een echtpaar. Daarnaast wordt ook rekening gehouden met de kosten voor kinderopvang bij de bepaling van de betalingscapaciteit.

3.2.2 Collectieve (aanvullende) zorgverzekering

Het verzekeren tegen ziektekosten is voor iedereen wettelijk verplicht. Daarom biedt de gemeente Nijmegen inwoners met een laag inkomen een collectieve aanvullende zorgverzekering met korting aan bij zorgverzekeraar VGZ of CZ.

Tabel 7 Collectieve zorgverzekering kosten per maand 2024

Verzekering	Poliskosten 2024	Gemeentelijke bijdrage Nijmegen	Kosten inwoner (zonder zorgtoeslag)
CZ start	€ 171,47	€ 10,00	€ 161,47
CZ extra	€ 194,58	€ 18,00	€ 176,58
CZ extra uitgebreid (vergoeding eigen risico)	€ 237,31	€ 42,00	€ 195,31
VGZ compact	€ 171,35	€ 10,00	€ 161,35
VGZ compleet	€ 201,20	€ 18,00	€ 183,20
VGZ compleet eigen risico (vergoeding eigen risico)	€ 230,10	€ 42,00	€ 188,10

In dit onderzoek gaan we uit van VGZ Compact. Dit pakket rekenen we door voor alle voorbeeldhuishoudens zonder een zorgvraag. De reden hiervoor is dat we voor alle huishoudens uitgaan van een zo goed mogelijke gezondheid en daarmee het minst uitgebreide pakket. Een te ruime aanvullende zorgverzekering leidt in deze gevallen tot onnodige oververzekering. De huishoudens zijn dan duurder uit dan nodig is.
Bij onderliggende zorgvragen (huishoudens met een zorgvraag) is het wel verstandig om een ruimere zorgverzekering af te sluiten. In de uitgebreide variant (VGZ Compleet eigen risico) wordt er meer vergoed en is het verplichte eigen risico meeverzekerd. Deze

rekenen we door bij de huishoudens met een zorgvraag, omdat deze beter aansluit bij de zorgbehoefte.

Om voor deelname aan de collectieve zorgverkering in aanmerking te komen, hanteert de gemeente Nijmegen een inkomensgrens van 130 procent van de toepasselijke bijstandsnorm. De vermogensgrens zoals genoemd in de Participatiewet is van toepassing. In de begrotingen rekenen we met de premies uit tabel 7 als het huishouden daarop recht heeft bij de post "zorgverzekering". Ook rekenen we met een bedrag voor de reservering van het eigen risico. De zorgtoeslag die huishoudens ontvangen is in de begrotingen opgenomen bij de inkomsten.

3.2.3 Individuele inkomenstoeslag

De individuele inkomenstoeslag (IIT) in de gemeente Nijmegen is bedoeld voor huishoudens die langdurig (3 jaar) een laag inkomen hebben. Hierbij mag het inkomen in de afgelopen drie jaar niet hoger zijn geweest dan 110 procent van de geldende bijstandsnorm en het vermogen niet meer dan het wettelijk vrij te laten vermogen.
De hoogte van de IIT bedraagt per jaar:

- € 435 voor een alleenstaande;
- € 550 voor een alleenstaande ouder;
- € 495 voor paren.

Bij de resultaten van deze rapportage worden de saldi van huishoudens die recht hebben op de individuele inkomenstoeslag apart gepresenteerd, omdat niet elke inwoner van Nijmegen met een laag inkomen hiervoor in aanmerking komt.

3.2.4 Kindregeling

Ieder kind moet kunnen meedoen. Bijvoorbeeld mee kunnen gaan op schoolreisje of lid kunnen zijn van een club of vereniging zoals de scouting, dansles of toneel. In gezinnen met een laag inkomen is dat vaak lastig. Voor deze gezinnen is er de Kindregeling. In Nijmegen wordt deze uitgevoerd door Stichting Leergeld Nijmegen en is bedoeld voor kinderen van 0 tot en met 17 jaar, waarvan de ouders een inkomen hebben dat niet hoger is dan 140 procent van de geldende bijstandsnorm. De bijdrage kan worden gebruikt voor schoolkosten, bijvoorbeeld een schoolreisje, rekenmachine, laptop, rugtas of de schoolbijdrage. De regeling geldt ook voor kunst en cultuur of educatie, zoals dans- of muziekles, de theaterklas of scouting. Vanuit Stichting Leergeld zelf kan ook de fiets voor startende middelbare scholieren worden vergoed.

De Kindregeling bestaat uit:

- Vergoeding vrijwillige ouderbijdrage van € 50 per kind per jaar, voor kinderen in groep 1 t/m 8
- Vergoeding van de kosten van excursie/schoolreis voorgezet onderwijs
- Vergoeding van de kosten van laptop voortgezet onderwijs. Voor kinderen in groep 6, 7 en 8 is deze vergoeding ook mogelijk mits er geen gezinslaptop in het huishouden aanwezig is. In dit onderzoek gaan we ervan uit dat deze laptop er wel is.
- Vergoeding van een activiteit op het gebied van sport, cultuur of educatie met een maximum van € 450 per kind per jaar
- Vergoeding van de kosten van een fiets in het voortgezet onderwijs

In de begrotingen zijn deze regelingen bij de betreffende uitgavenposten “onderwijs”, “vervoer” en “sociale participatie” verrekend. Hierbij gaan we er vanuit dat de begrote daadwerkelijk uitgaven worden vergoed en dat het bedrag niet in zijn geheel wordt verleend.

De gemeente Nijmegen heeft daarnaast de zwemfondsregeling: zwemmen voor behalen van de zwemdiploma A voor kinderen vanaf 6 jaar uit huishoudens met een inkomen niet hoger dan 140 procent van de bijstandsnorm. De maximale vergoeding is € 550.

3.2.5 Meedoenregeling

Voor inwoners vanaf 18 jaar met een laag inkomen kent de gemeente Nijmegen een participatiebudget van € 150 per persoon per jaar. Zo kunnen deze huishoudens toch meedoen aan culturele, maatschappelijke of sportieve activiteiten. De regeling is bedoeld voor huishoudens met een inkomen dat niet hoger is dan 140 procent van de geldende bijstandsnorm. In de begrotingen is de bijdrage vanuit Meedoenregeling verrekend met de post “sociale participatie”.

3.2.6 Busvoordeelabonnement

Voor inwoners met een laag inkomen kent de gemeente Nijmegen een goedkoop busabonnement om te reizen in de daluren. De eigen bijdrage is € 15 per jaar. De inkomensgrens is 130 procent. Er geldt geen vermogenstoets. We gaan ervan uit dat niet alle reizen gemaakt kunnen worden in de daluren. Daarom verrekenen we de helft van de reiskosten. In de begrotingen is deze regeling verrekend met de post “vervoer”.

3.2.7 Individuele bijzondere bijstand, waaronder voor duurzame gebruiksgoederen

De gemeente Nijmegen verstrekt voor bijzondere en noodzakelijke kosten individuele bijzondere bijstand. Voor verschillende doelgroepen hanteert de gemeente verschillende inkomensgrenzen voor een draagkrachtloos inkomen.

- Voor gepensioneerden, chronisch zieken, gehandicapten en huishoudens met 2 of meer kinderen hanteren we bij het inkomen tot 120 procent een draagkrachtloos inkomen.
- Voor huishoudens met 1 kind is deze grens 110 procent
- Voor de overige huishoudtypen is deze grens 100 procent.

Is het inkomen hoger dan de genoemde inkomensgrenzen, dan geldt voor het inkomensdeel dat hoger is dan de inkomensgrens, 30 procent als draagkracht.

De individuele bijzondere bijstand voor duurzame gebruiksgoederen is bedoeld voor huishoudens die niet de middelen hebben een koelkast of wasmachine aan te schaffen. In Nijmegen is deze vergoeding voor energiezuinige duurzame producten hoger en wordt onder vastgestelde voorwaarden categoriaal verstrekt aan huishoudens in de bijstand. In dit onderzoek gaan we er echter vanuit dat huishoudens de middelen zelf hebben en reserveren om de duurzame gebruiksgoederen aan te schaffen (zie basisbegroting bijlage 2). In de berekeningen wordt deze vergoeding niet meegenomen om zo uit te gaan van de minst gunstigste situatie.

3.2.8 Kinderopvang en peuterspeelzaal

Op grond van de Wet kinderopvang kunnen ouders van kinderen tot 12 jaar een tegemoetkoming toegekend krijgen voor de kosten van kinderopvang: de kinderopvangtoeslag. Vervolgens resteert een eigen bijdrage voor deze kosten.

In de gemeente Nijmegen kunnen ouders via de bijzondere bijstand een vergoeding krijgen voor de eigen bijdrage, als kinderopvang nodig is wegens een sociaal-medische indicatie of als er sprake is van een leer-werktraject. Daar wordt in deze rapportage niet van uitgegaan.

Alleenstaande ouders met een inkomen boven bijstandsniveau zullen enkele dagen per week werken en gebruik maken van de kinderopvang voor het kind van drie jaar.
Bij 110 procent van het minimum inkomen wordt gerekend met 20 uur kinderopvang per week, bij een inkomen op 120 en 130 is dat 30 uur en bij het inkomen op 140 en 150 procent gaan we uit van 40 uur kinderopvang per week.

Een alleenstaande ouder met een bijstandsuitkering (die geen arbeidsmarktgericht traject volgt) hoeft geen gebruik van de kinderopvang te maken. Daarom zijn in de begrotingen op 100 procent geen kosten voor kinderopvang opgenomen. Wel wordt ervan uitgegaan dat twee dagdelen per week gebruik wordt gemaakt van de peuteropvang. In de gemeente Nijmegen is er een vergoeding mogelijk als er een VVE indicatie is. Hiervan gaan we in dit onderzoek niet uit.

Voor andere kinderen geldt een eigen bijdrage naar inkomen. Hiervoor hanteert een peuterspeelzaal in Nijmegen de landelijke peuterspeelzaaltabel. Voor 2 dagdelen zijn de kosten € 10,78 per maand.

De kosten voor kinderopvang en de peuterspeelzaal zijn in de begrotingen opgenomen onder de post “kinderopvang”. Voor de huishoudens die hiervoor in aanmerking komen is de kinderopvangtoeslag in de begrotingen opgenomen bij de inkomsten.

3.3 Huishoudens met een zorgvraag

In dit onderzoek wordt tevens onderzocht wat het effect is als een huishouden met extra zorgkosten te maken heeft (zie paragraaf 1.2.1). Het gaat om:

- de alleenstaande tot de AOW-leeftijd;
- alleenstaande vanaf de AOW-leeftijd;
- paar met twee oudere kinderen (10 en 14 jaar), met zorgvraag van één ouder.

Hieronder wordt eerst dieper ingegaan op de voorzieningen van de gemeente Nijmegen waarop de huishoudens met een zorgvraag recht hebben. Daarna wordt het profiel van deze huishoudtypen nader omschreven, inclusief de meerkosten. Tenslotte wordt bekeken wat het effect van de regelingen is op de maandbegroting van de huishoudens met een zorgvraag.
Bij de berekeningen gaan we er ook vanuit dat de huishoudens gebruik maken van de aftrek specifieke zorgkosten bij de belastingaangifte. Het gaat daarbij om de netto kosten, de zorgkosten die het huishouden nog maakt nadat gebruik is gemaakt van de landelijke en lokale regelingen. De hoogte van het bedrag staat vervolgens als inkomstenpost als “voorlopige aanslag” in de begroting.

3.3.1 Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo)

De Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) zorgt ervoor dat mensen met een handicap, chronisch zieken en ouderen een zo normaal mogelijk dagelijks leven kunnen leiden. De gemeente bekijkt of hulp nodig is en waarmee iemand het beste is geholpen. In de gemeente Nijmegen wordt dit gedaan in gezamenlijkheid met een Wmo-consulent. Naast algemene taken, zoals het vergroten van de leefbaarheid in de gemeente, geeft de gemeente Nijmegen op basis van de Wmo het volgende:

- ondersteuning van mensen met een lichamelijke, psychische of verstandelijke beperking zodat zij mee kunnen doen aan de samenleving, bijvoorbeeld door begeleiding, zinvolle daginvulling, huishoudelijke verzorging, woningaanpassing, vervoer of een rolstoel;
- ondersteuning van mantelzorgers en vrijwilligers, bijvoorbeeld door trainingen, of ondersteuning in het geval dat de mantelzorger ziek is.

3.3.2 Collectieve zorgverzekering

Zoals in paragraaf 3.2.2 staat beschreven, kent de gemeente Nijmegen een uitgebreide collectieve zorgverzekering waar huishoudens met extra zorgkosten veel profijt van kunnen hebben: de CZ extra uitgebreid en de VGZ compleet, beide met een volledige vergoeding van het verplichte eigen risico. Via deze pakketten is onder meer de eigen bijdrage Wmo vergoed en de eigen bijdrage medicijnen tot een maximum bedrag.

3.3.3 Individuele Bijzondere bijstand

De gemeente Nijmegen verstrekt voor bijzondere en noodzakelijke kosten individuele bijzondere bijstand. Voor een aantal van de meerskosten is dit mogelijk. Meer uitleg over de regeling zelf in paragraaf 3.2.7.

Meerkosten huishoudens met zorgvraag

Om de begrotingen voor huishoudens met een zorgvraag op te maken, zijn zogenoemde zorgprofielen opgesteld. Vervolgens wordt bepaald welke extra kosten deze huishoudens hebben en welke vergoedingen daar tegenover staan.
De profielen zijn opgesteld door het Nibud, in opdracht van het Ministerie van VWS en in samenwerking met IederIn.

Als meerkosten ten opzichte van hetzelfde voorbeeldhuishouden zonder zorg, geldt voor alle zorghuishoudens:

- een uitgebreidere zorgverzekering
- hogere telefoonkosten
- vervoer naar ziekenhuis en specialist
- eigen bijdrage Wmo
- eigen bedragen voor medicijngebruik
- kledingslijtage en extra waskosten
- vakantie in een aangepaste recreatiewoning.

Het profiel voor de beide **alleenstaanden**, met een motorische beperking ziet er als volgt uit. Het gaat om een alleenwonend persoon met een minimuminkomen die vanwege een

motorische beperking rolstoelgebonden is. De beperking is niet ontstaan door een andere chronische aandoening. Deze persoon woont in een flatwoning met lift.
Voor mobiliteit buitenshuis maakt hij/zij gebruik van een scootmobiel. Het opladen hiervan heeft een hogere energierekening tot gevolg. Voor ziekenhuisbezoek (gemiddeld één keer per maand) en verder weg gelegen vervoer wordt gebruik gemaakt van de regiotaxi en Valys.

Meerkosten alleenstaanden:

- huur vanwege lift
- energie (stroomverbruik voor hulpmiddelen als scootmobiel)
- inboedelverzekering vanwege scootmobiel
- lidmaatschap van twee patiëntenverenigingen
- begeleiding bij het sporten
- eigen betalingen van medicijnen in verband met chronische ontstekingen en bloedsomloopproblemen

Van het **tweepersoonshuishouden met kinderen** gaat het om één persoon met een progressieve erfelijke spierziekte. Deze spierziekte kenmerkt zich door spierzwakte in met name de spieren van het gezicht, schouderblad, bovenarmen en benen. De persoon met de spierziekte is arbeidsongeschikt.
De meerkosten die voortvloeien uit dit ziektebeeld zijn vergelijkbaar met die van mensen met andere chronische ziekten, zoals vergevorderde MS of reuma.

Vanwege de beperking heeft dit huishouden te maken met meerkosten voor:

- energie (gasverbruik voor de hogere kamertemperatuur en stroomverbruik voor hulpmiddelen als een tillift en nachtbeademing)
- gebruik van een rechtsbijstandsverzekering, vanwege geschillen met uitvoeringsinstanties en zorgverleners
- extra vervoerskosten naar ziekenhuis en specialist
- kosten voor voorgeschreven supplementen

Hogere huur in verband met aanwezigheid lift

De alleenstaanden wonen in een flatwoning met een lift. Dit geeft een hogere huur van gemiddeld € 63 per maand. Dit wordt voor een deel (40 procent) gecompenseerd door een hogere huurtoeslag. Daarnaast zijn er servicekosten voor de lift van € 23 per maand. Ook deze kosten kunnen gedeeltelijk vanuit de huurtoeslag worden vergoed. De rest komt voor rekening van de zorgbehoevende zelf.
Het paar met kinderen woont in een tussenwoning waarvan de huur niet hoger is dan bij het andere voorbeeldhuishouden zonder zorg.

Hogere energierekening

Alleenstaande gebruikt een scootmobiel die thuis opgeladen moet worden.
Voor het paar met kinderen zijn er meerkosten aan energie vanwege zowel hogere uitgaven aan gas als aan elektriciteit. In Nijmegen is bijzondere bijstand mogelijk voor deze meerkosten, waarbij we rekening houden met de draagkracht. De uiteindelijke kosten worden verrekend met de post “energie”.

Een uitgebreidere zorgverzekering

Voor de huishoudens met een zorgvraag en een inkomen tot en met 130 procent van de norm rekenen we met de VGZ-compleet eigen risico (voor de overige huishoudens hebben

we gerekend met de VGZ compact). Boven deze inkomensgrens rekenen we ook met een uitgebreider aanvullend pakket dan voor de huishoudens zonder zorgvraag maar dan zonder de bijdrage van de gemeente Nijmegen.

Lidmaatschap patiëntenvereniging

We gaan ervan uit dat de alleenstaande lid is van twee patiëntenverenigingen. Hiervoor rekenen we € 3 euro per maand. Dit is meegenomen bij de post "contributies en abonnementen".

Begeleiding bij het sporten

De kosten van een sportabonnement zijn opgenomen bij de post "sociale participatie" en daarbij is de Meedoenregeling verwerkt. De alleenstaande met zorg zal ook een begeleider nodig hebben. We gaan uit van een bezoek aan het zwembad. De kosten van de begeleider vallen onder de Meedoenregeling. Deze extra kosten van € 24 per maand zijn verrekend bij de post "sociale participatie".

Vervoer

De volwassene met een zorgvraag maakt voor ziekenhuisbezoek (gemiddeld één keer per maand) en andere bestemmingen gebruik van de regiotaxi en Valys in plaats van het reguliere openbaar vervoer.
Daarnaast veronderstellen we dat de personen met een zorgvraag geen gebruik maken van de fiets; de kosten daarvan zijn daarom uit de begroting gehaald.
De vervoerskosten die uiteindelijk resteren zijn opgenomen onder de post "vervoer".

Kledingslijtage en extra waskosten

Voor de extra waskosten gaan we uit van twee keer per week extra wassen, wat neerkomt op € 6 per maand. De slijtage van kleding die daar het gevolg van is geeft extra kosten van € 31 per maand.
Voor de extra waskosten en de extra kosten vanwege kledingslijtage is bijzondere bijstand mogelijk, waarbij we rekening houden met de draagkracht. Kosten die eventueel zelf nog betaald moeten worden zijn in de begrotingen opgenomen onder de post "was- en schoonmaakartikelen" en "kleding".

Woningaanpassing

De kosten voor een woningaanpassing (drempels weg, traplift), die vanuit de Wmo wordt toegekend, worden doorgegeven aan het CAK voor de inning van de eigen bijdrage.
Deze eigen bijdrage bedraagt € 20,60 per maand.
In collectieve zorgverzekering (VGZ-compleet) wordt deze eigen bijdrage vergoed. Dit valt onder de uitgavenpost "eigen betalingen zorg".

Medicijnen

Voor de eigen betalingen voor medicijnen rekenen we € 21 per maand. Deze worden vergoed via de collectieve zorgverzekering.

Supplementen

De kosten van supplementen zijn bij de zorgvraag van het gezin € 20 per maand. In Nijmegen is hiervoor geen bijzondere bijstand mogelijk. Dit wordt verrekend met de uitgavenpost "voeding".

Vakantie in een aangepaste recreatiewoning

Omdat de zorgbehoevenden slechter ter been zijn wordt daar bij de vakantiekeuze rekening mee gehouden. Dit leidt tot extra kosten, die neerkomen op € 6 per maand voor de alleenstaande en voor het gezin is dit een bedrag van €13 per maand. Dit is verrekend met de post “sociale participatie”.

Attentiekosten

Naast bovengenoemde zorgkosten rekenen we nog € 8 per maand voor attentiekosten voor hulp van buren, vrienden, etc. Deze kosten zijn opgenomen onder de post “diversen”.

4 Resultaten

Dit hoofdstuk bevat de resultaten van de berekeningen naar het effect van landelijke en lokale inkomensondersteuning op de begroting van huishoudens. De begrotingen zijn gepresenteerd in bijlage 2, hierbij zijn de inkomsten afgezet tegen de uitgaven. Het resultaat van deze begroting (inkomsten minus uitgaven) geeft het beeld weer wat het huishouden overhoudt of te kort komt als alle uitgaven zijn gedaan. Deze resultaten zijn in de volgende tabel gepresenteerd en kunnen positieve of negatieve waarden opleveren: het huishouden houdt geld over of komt geld tekort.

Bij het berekenen van de bestedingsruimte worden alle landelijke en lokale regelingen meegenomen waar de huishoudens recht op hebben in 2024. Wanneer het huishouden minder overhoudt bij een hoger inkomen in vergelijking tot één of meerdere lagere inkomens (armoedeval), dan is dit zichtbaar gemaakt via een oranje kleur.
De resultaten waarbij de huishoudens ook nog te maken krijgen met een zorgvraag volgen in een aparte paragraaf 4.3.

Tabel 8 Vrije bestedingsruimte per maand in euro's

Huishoudtype	100	110	120	130	140	150
1. alleenstaande tot AOW-leeftijd	123	167	296	424	511	594
2. alleenstaande vanaf AOW-leeftijd	381	406	549	650	721	766
3. eenoudergezin met 3 kinderen	543	545	658	787	855	877
4. paar met 2 oudere kinderen	188	276	414	492	508	446

4.1 Bestedingsruimte per huishoudtype

1. Alleenstaande tot AOW-leeftijd
Een alleenstaande heeft, nadat alle uitgaven zijn gedaan, op bijstandsniveau een saldo van € 123. Op 110 procent is het € 167 oplopend naar € 594 bij het inkomen op 150 procent van het wettelijk minimum.

2. Alleenstaande vanaf AOW-leeftijd
Ook een alleenstaande oudere heeft, nadat alle uitgaven zijn gedaan, geen tekorten op de maandbegroting. Met alleen een AOW-uitkering zonder aanvullend pensioen is er een bestedingsruimte van € 381 per maand. Dit loopt op naar € 766 bij 150 procent.
Het maandelijkse AOW-bedrag is bijna € 250 hoger dan de bijstand waardoor deze huishoudens bij 100 procent meer bestedingsruimte hebben. Vanaf 110 procent rekenen we met de bijstandsnormen voor AOW-gerechtigden. Ook deze zijn hoger dan voor huishoudens onder de AOW-leeftijd, maar het verschil is kleiner. Echter, bij een inkomen boven bijstandsniveau gaan we voor huishoudens onder de AOW-leeftijd uit van werk en zijn er werkgerelateerde kosten. Bij een oudere gaan we uit van een aanvullend pensioen en zijn deze kosten er niet. Daarom is het verschil in bestedingsruimte tussen de alleenstaande onder de AOW-leeftijd en de alleenstaande oudere nog steeds groot.

3. Alleenstaande met 3 kinderen (3, 10 en 14 jaar)
Het eenoudergezin met 3 kinderen heeft op bijstandsniveau een saldo van € 543 nadat het basispakket en de kosten voor sociale participatie zijn bekostigd. Dit loopt op naar € 877 op 150 procent.
Als de alleenstaande ouder 3 jonge kinderen had gehad was de bestedingsruimte ruimer geweest. De kosten voor oudere kinderen zijn over het algemeen hoger dan voor jonge kinderen. Dit geldt bijvoorbeeld voor voeding, kleding en schoolkosten. De hogere kinderbijslag en het hogere kindgebonden budget kunnen dit verschil niet compenseren.

4. Paar met 2 oudere kinderen (14 en 16 jaar)
Het paar met twee oudere kinderen heeft op bijstandsniveau een bestedingsruimte van € 188, wat oploopt naar € 446 op 150 procent. Een belangrijke oorzaak van de lagere bestedingsruimte ten opzichte van alleenstaande ouders, ligt in het feit dat een paar de kosten van twee volwassenen moet dragen. Dit gaat bijvoorbeeld over kosten van de zorgverzekering, kleding en voeding. Deze kosten worden niet gecompenseerd door de hogere bijstandsnorm voor een paar ten opzichte van de norm voor een alleenstaande (ouder).

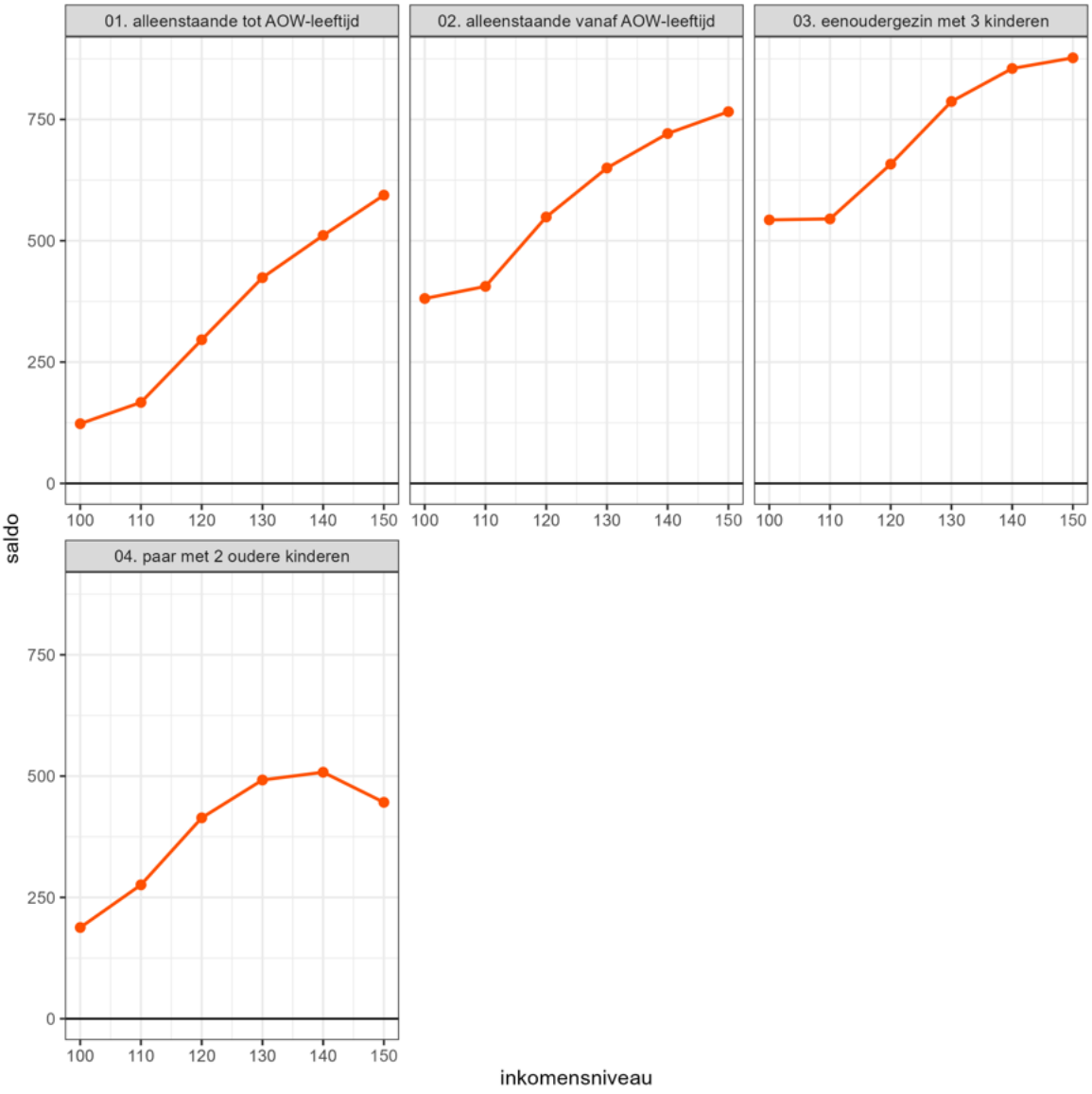
Dat het paar met oudere kinderen meer ruimte heeft dan de alleenstaande zonder kinderen, komt doordat de landelijke toeslagen (kinderbijslag en het kindgebonden budget) plus de gemeentelijke ondersteuning de extra kosten van de twee oudere kinderen meer dan compenseren. Belangrijk om op te merken is dat we in de berekeningen geen zakgeld hebben meegenomen. Het zakgeld voor oudere kinderen bedraagt gemiddeld € 22,50 per kind per maand. Ouders kunnen hiervoor kiezen maar kunnen ook stimuleren dat hun kind een bijbaantje gaat zoeken om zelf wat geld te verdienen.

4.2 Armoedeval
Voor elk huishoudtype zijn verschillende inkomensniveaus doorgerekend. Naast het minimuminkomen zijn inkomens op 110, 120, 130, 140 en 150 procent van het netto minimuminkomen gespecificeerd. Soms leidt een hoger inkomen tot een beperktere bestedingsmogelijkheid. Dit komt doordat landelijke en gemeentelijke inkomensondersteunende maatregelen, zoals huurtoeslag en kindregelingen, er niet op voorhand toe leiden dat een huishouden meer te besteden heeft bij een hoger inkomen.

Een armoedeval kan ontstaan door een stijging van het salaris, bijvoorbeeld als iemand meer uren gaat werken. Deze armoedeval wordt ook wel doorstroomval genoemd. Een andere situatie ontstaat wanneer huishoudens vanuit een uitkering uitstromen naar betaald werk. Deze armoedeval wordt ook wel de uitstroomval genoemd. Op dat moment nemen de kosten door werk toe en komen rechten op diverse inkomensondersteunende regelingen (gedeeltelijk) te vervallen.

In de gemeente Nijmegen zien we het volgende beeld (figuur 1) voor de 4 doorgerekende voorbeeldhuishoudens naar inkomenstoename.

Figuur 1: Ontwikkeling saldo naar inkomensniveaus

In de gemeente Nijmegen zien we nauwelijks toename in bestedingsruimte bij de alleenstaande ouder met 3 kinderen op 110 procent. Deze situatie (bijna uitstroomval) wordt vooral veroorzaakt door werkgerelateerde kosten (reiskosten en kinderopvang) die optreden als dit huishouden gaat werken vanuit een bijstandssituatie. Daarbij zien we ook op 110 procent geen kwijtschelding van de lokale lasten meer.

Een doorstroomval is te zien bij paren met kinderen bij de overgang van het inkomen van 140 naar 150 procent van het minimum. Deze doorstroomval wordt veroorzaakt door het wegvallen van de ruime tegemoetkomingen vanuit het gemeentelijk minimabeleid voor deze doelgroep: de Kindregelingen en de bijdrage vanuit de Meedoenregeling. Dit gecombineerd met het lagere
Bij een alleenstaande met 3 kinderen is deze doorstroomval niet te zien. Dit huishouden maakt voor één volwassene gebruik van de Meedoenregeling. Daarmee is het verschil

tussen een rechthebbend (140 procent) en niet meer rechthebbend (150 procent) huishouden minder groot dan we zien bij het paar met ouderen kinderen.

Bovendien geldt bij paren met oudere kinderen dat de bestedingsruimte op 150 procent ook lager is dan op 130 procent. Dit komt omdat bij paren vanaf een inkomen van 130 procent ook landelijke toeslagen (huurtoeslag en de zorgtoeslag) worden afgebouwd. Bij alleenstaande ouders is dit niet het geval, voor deze groep zijn de landelijke toeslagen op alle onderzochte inkomensniveaus even hoog.

Individuele inkomenstoeslag en armoedeval

Huishoudens tot de AOW-gerechtigde leeftijd die langdurig van een laag inkomen moeten rondkomen, kunnen in aanmerking komen voor de individuele inkomenstoeslag (IIT). In de gemeente Nijmegen geldt dit voor huishoudens die gedurende drie jaar over een inkomen beschikken dat niet hoger is dan 110 procent van de geldende bijstandsnorm.

In tabel 9 staan de saldi van de inkomsten min de uitgaven uitgewerkt waarbij ook rekening is gehouden met de IIT.

Tabel 9 Vrije bestedingsruimte per maand in euro's, inclusief IIT

Huishoudtype	100	110	120	130	140	150
01. alleenstaande tot AOW-leeftijd	159	203	296	424	511	594
02. alleenstaande vanaf AOW-leeftijd	381	406	549	650	721	766
03. eenoudergezin met 3 kinderen	589	591	658	787	855	877
04. paar met 2 oudere kinderen	229	317	414	492	508	446

Als we tabel 8 en 9 met elkaar vergelijken, zien we logischerwijs duidelijk meer ruimte bij de eerste twee inkomensniveaus. Zeker voor de alleenstaanden en de paren met oudere kinderen is dit een welkome aanvulling. We zien ook dat deze IIT geen extra armoedevalsituaties veroorzaakt bij het inkomen waarbij het huishouden geen recht meer heeft op de IIT.

Overigens kan erover gediscussieerd worden in hoeverre er gesproken kan van een armoedeval als het saldo inclusief IIT vergeleken wordt met een hoger inkomensniveau waarin er geen recht op de IIT bestaat. De IIT is immers bedoeld voor huishoudens die langdurig op het minimum leven en zeer weinig kans hebben om hun inkomen te verhogen.

4.3 Resultaten zorghuishoudens

In de volgende tabel staan de uiteindelijke bedragen die de zorghuishoudens overhouden nadat alle minimale uitgaven zijn gedaan, rekening houdend met zowel de landelijke als de gemeentelijke regelingen. Voor de zorghuishoudens zijn dat naast bijvoorbeeld de gemeentelijke minimaregelingen ook de bijzondere bijstand en de collectieve zorgverzekering.

Tabel 10 Vrije bestedingsruimte per maand in euro's van zorghuishoudens zonder IIT

Huishoudtype	100	110	120	130	140	150
alleenstaande tot AOW-leeftijd	50	93	222	330	369	451
alleenstaande vanaf AOW-leeftijd	303	328	470	546	568	612
paar met 2 oudere kinderen	95	182	317	367	322	255

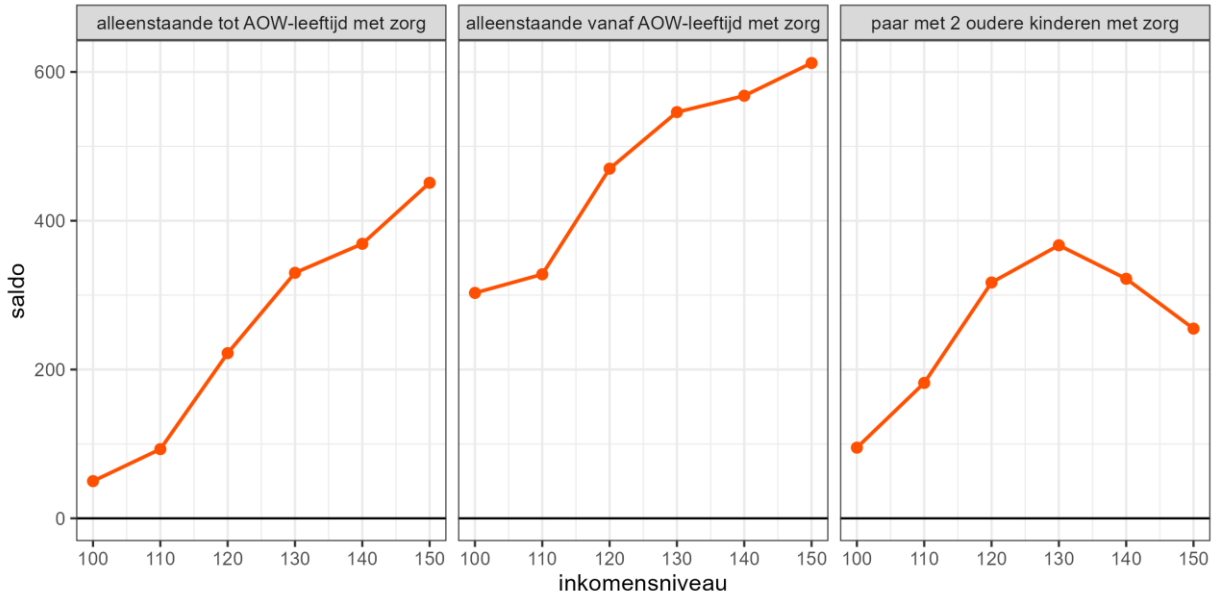
Alle zorghuishoudens hebben minder te besteden dan wanneer ze de zorgvraag niet hebben. De verschillen lopen op naarmate de inkomens toenemen. Zo heeft een alleenstaande tot de AOW-leeftijd met inkomen op bijstandsniveau € 73 minder te besteden en bij het inkomen op 150 procent € 143 minder per maand. Dit heeft onder andere te maken de draagkracht van de bijzondere bijstand die toeneemt waardoor het huishouden met een hoger inkomen meer moet betalen van de meerkosten. Uitgangspunt bij de bijzondere bijstand is dat er geen draagkracht is voor huishoudens met een oudere leeftijd of chronische ziekte tot en met 120 procent. Daarboven neemt de draagkracht steeds verder toe.

Dit effect van meer betalen per maand bij een hoger inkomen is nog groter bij het paar met kinderen met een zorgvraag. Zo zien we een verschil op bijstandsniveau met hetzelfde huishouden zonder zorg van € 93 en bij het inkomen op 150 procent is dit verschil € 191.

Voor alle huishoudens met zorg geldt wel dat de zorgkosten gecombineerd met alle landelijke en lokale regelingen 2024, er geen negatieve saldi ontstaan. De huishoudens moeten dan gebruik maken van alle regelingen waarop ze recht hebben en ook de meerkosten opgeven aan de Belastingdienst.

Armoedeval

Figuur 2: Ontwikkeling saldo naar inkomensniveaus - zorghuishoudens

We zagen al een armoedeval (doorstroomval) bij de paren met een inkomen op 150 procent veroorzaakt door het wegvallen van de lokale regelingen waarop men recht heeft gecombineerd met de afname van de huurtoeslag en de zorgtoeslag. Deze armoedeval is uiteraard ook zichtbaar bij het huishouden als er sprake is van een zorgvraag.

Daar is echter nog een armoedeval bijgekomen bij het inkomen op 140 procent. Het paar met kinderen zonder zorgvraag had bij dit inkomen al een geringe toename van het saldo tussen 130 en 140 procent. Door de meerkosten vanuit de zorgvraag die voor dit huishouden ook betaald moeten worden vanwege de draagkracht is er geen lichte toename van het saldo meer te zien maar aan afname van € 43.

5 Extra berekeningen

5.1 Alle regelingen op 130 procent

De gemeente Nijmegen kent verschillende inkomensondersteunende maatregelen voor huishoudens met een laag inkomen. De gemeente zet breed in op de ondersteuning van kinderen (Kindregeling) en op ondersteunen van sociale participatie (Meedoenregeling). Niet alle regelingen hebben dezelfde inkomensgrenzen. Daarom is voor de huishoudens bekeken wat het effect is als voor alle in dit rapport beschreven gemeentelijke minimaregelingen de inkomensgrens op 130 procent wordt gezet. De saldo's zijn weergegeven in de volgende tabellen.

Tabel 11 Vrije bestedingsruimte per maand in euro's, bij uniforme grens 130 procent zonder IIT

Huishoudtype	100	110	120	130	140	150
01. alleenstaande tot AOW-leeftijd	123	167	296	424	499	594
02. alleenstaande vanaf AOW-leeftijd	381	406	549	650	709	766
03. eenoudergezin met 3 kinderen	543	545	658	787	759	888
04. paar met 2 oudere kinderen	188	276	414	492	403	446

Voor de huishoudens met een zorgvraag zien we de volgende resultaten.

Tabel 12 Vrije bestedingsruimte per maand in euro's, bij uniforme grens 130 procent met zorg zonder IIT

Huishoudtype	100	110	120	130	140	150
alleenstaande tot AOW-leeftijd	50	93	222	330	357	451
alleenstaande vanaf AOW-leeftijd	303	328	470	546	556	612
paar met 2 oudere kinderen	95	182	317	367	217	225

Wat we zien als we tabel 11 en 12 vergelijken met de resultaten in tabel 8 en tabel 10 is dat er vooral bij huishoudens met kinderen duidelijk minder vrije bestedingsruimte is bij het inkomen op 140 procent. Deze huishouden hebben ruim € 100 per maand minder te besteden bij dit inkomen (soms ook wel lage middeninkomen genoemd). Dit geldt ook voor het paar met kinderen als er sprak is van zorg. Er blijft wel voldoende vrije bestedingsruimte, mits de huishoudens niet te maken hebben met onvermijdbare extra uitgaven en alle landelijke toeslagen aanvragen.

Tabel 13 Vrije bestedingsruimte per maand in euro's, bij uniforme grens 130 procent met IIT

Huishoudtype	100	110	120	130	140	150
01. alleenstaande tot AOW-leeftijd	159	203	332	460	499	594
02. alleenstaande vanaf AOW-leeftijd	381	406	549	650	709	766
03. eenoudergezin met 3 kinderen	589	591	704	833	759	888
04. paar met 2 oudere kinderen	229	317	455	533	403	446

Tabel 14 Vrije bestedingsruimte per maand in euro's, bij uniforme grens 130 procent met zorg met IIT

Huishoudtype	100	110	120	130	140	150
alleenstaande tot AOW-leeftijd	86	129	222	330	357	451
alleenstaande vanaf AOW-leeftijd	303	328	470	546	556	612
paar met 2 oudere kinderen	136	223	317	367	217	225

Bekijken we de situatie als we ook de IIT meenemen en daarbij ook de grens naar 130 procent aanpassen, dan zien we uiteraard meer ruimte ten opzichte tabellen 11 en 12 bij de laagste inkomens.

5.1.1 Armoedeval

Bij de situatie dat alle regelingen een inkomensgrens hebben van 130 procent van de geldende norm treden er andere armoedevalsituaties op dan in de huidige situatie van inkomensgrenzen. Als we figuur 1 met de onderstaande figuur vergelijken, is dat duidelijk te zien.

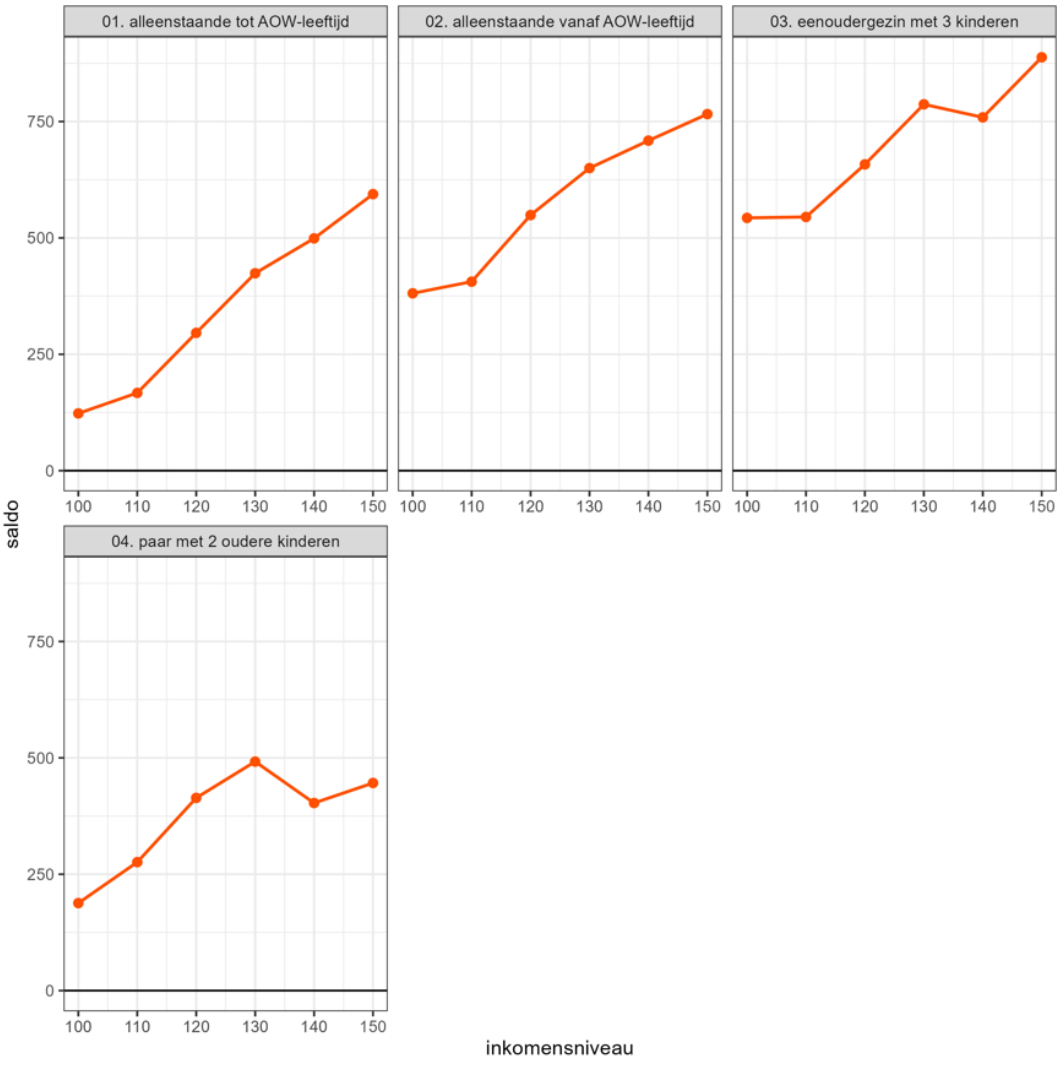
Bij het paar met oudere kinderen (zowel zonder als met zorg) is de armoedeval die eerder bij 150 procent was, nu zichtbaar bij 140 procent. Daar komt bij dat de vrije bestedingsruimte op 140 procent nu ook zelfs lager is dan bij een inkomen op 120 procent. Het paar met oudere kinderen heeft bij dit inkomen net boven het minimum (120 procent) meer te besteden dan bij het zogenaamde lage middeninkomen (140 procent).

Verder zien we nu een extra armoedeval ontstaan bij het eenoudergezin met 3 kinderen. Dit gezin heeft minder te besteden bij het inkomen op 140 procent dan bij het inkomen op 130 procent. Dit komt doordat bij 140 procent én alle gemeentelijke regelingen vervallen én dat kosten kindervang bij 140 procent toenemen ten opzichte van 130 procent. Op 150 procent heeft dit huishoudtype weer wel voldoende inkomen om een hoger saldo te hebben dan op 130 procent.

Kijken we naar de situatie waarbij de huishoudens ook recht hebben op de IIT dan zien we hetzelfde met uitzondering van het paar met kinderen met een zorgvraag. Daar is de vrije bestedingsruimte bij het inkomen op 140 procent zelfs lager dan bij het inkomen op 110

procent. Bij dit inkomen heeft het huishouden recht op IIT waardoor de bestedingsruimte toeneemt.

Figuur 3: Ontwikkeling saldo naar inkomensniveaus

5.2 Alle huren op 700 euro

In dit rapport wordt gerekend met een gemiddelde huur van € 525 voor alleenstaanden en € 575 voor gezinnen. De gemeente Nijmegen wilde ook de resultaten inzichtelijk hebben als de huren voor alle huishoudtypen € 700 per maand zijn. Daarom hebben we voor de huishoudens zonder zorg doorgerekend wat de vrije bestedingsruimte zou zijn als de huren voor alle huishoudtypes op € 700 worden gezet. Hierbij houden we de originele inkomensgrenzen aan.

In de volgende tabel is te zien dat de vrije bestedingsruimte duidelijk lager is voor alle huishoudens. De huurtoeslag, waarop de huishoudens recht hebben, is niet voldoende dekkend om de financiële situatie gelijk te houden. Een deel van de hogere rekenhuur drukt duidelijk op de maandbegroting van alle huishoudens. Bij alleenstaanden is het verschil in de vrije bestedingsruimte € 74 per maand en bij de gezinnen is het verschil bij alle inkomens € 46 per maand. De huurtoeslagsystematiek is verschillend voor één-, twee

en meerpersoonshuishoudens. Voor alleenstaanden geldt dat de vergoeding langer doorloopt naarmate de huur hoger is. Voor het huishoudens van 2 personen of meer bestaat er boven de aftoppingsgrens geen vergoeding meer.

Vrije bestedingsruimte per maand in euro's, bij uniforme huur € 700

Huishoudtype	100	110	120	130	140	150
01. alleenstaande tot AOW-leeftijd	49	93	222	350	438	520
02. alleenstaande vanaf AOW-leeftijd	307	349	475	576	647	692
03. eenoudergezin met 3 kinderen	497	499	613	741	809	831
04. paar met 2 oudere kinderen	142	230	368	446	462	401

De armoedeval die we in paragraaf 4.2 zagen, zien we ook bij deze situatie optreden. Het paar met oudere kinderen heeft minder vrije ruimte bij het inkomen op 150 procent dan bij de inkomens op 130 en 140 procent. Daarbij komt dat het saldo bij de huur op € 700 per maand op al deze inkomensniveaus lager is.

Vrije bestedingsruimte per maand in euro's, bij uniforme huur € 700, incl IIT

Huishoudtype	100	110	120	130	140	150
01. alleenstaande tot AOW-leeftijd	85	129	222	350	438	520
02. alleenstaande vanaf AOW-leeftijd	307	349	475	576	647	692
03. eenoudergezin met 3 kinderen	543	545	613	741	809	831
04. paar met 2 oudere kinderen	183	271	368	446	462	401

De huishoudens die recht hebben op de IIT hebben bij de 2 laagste inkomens uiteraard meer te besteden dan zonder de IIT. Maar, als we dit vergelijken met de andere huren (tabel 9) zien we ook inclusief de IIT nog steeds minder vrije bestedingsruimte.

6 Conclusies en aanbevelingen

Dit hoofdstuk beschrijft, naar aanleiding van de resultaten in de vorige hoofdstukken, de conclusies. Daarnaast worden er verschillende adviezen gegeven voor de aanpassing van regelingen in het kader van minimabeleid van de gemeente Nijmegen.

6.1 Bestedingsruimte en armoedeval

In de gemeente Nijmegen kunnen alle onderzochte huishoudtypen de maandbegroting rond krijgen, ook als sprake is van een hogere huur van € 700 per maand. Dat bij de huishoudens geen tekorten optreden komt onder andere door de koopkrachtreparaties van zowel 2023 als van dit jaar, ondanks het feit dat daarnaast de inflatie nog steeds behoorlijk hoog is. Er blijft grote onzekerheid over het verloop van alle prijzen en reparaties in de komende jaren. Weten waar je financieel aan toe bent, is nodig om te kunnen begroten en uit te kunnen rekenen hoeveel budget er is voor andere uitgavenposten. Hogere inkomens hebben meer ruimte in hun begroting om te kunnen schuiven met uitgavenposten en hebben vaker een buffer om op terug te vallen. Iets wat huishoudens met een laag inkomen meestal niet hebben.

Daarnaast laten de resultaten van deze rapportage zien dat alleenstaande ouders een hogere bestedingsruimte hebben dan paren. Dit komt doordat paren de kosten van twee volwassenen moeten dragen, terwijl het bijbehorende inkomen in verhouding lager ligt: een eenoudergezin ontvangt 70 procent van de norm voor een paar plus de alleenstaande ouderkop vanuit het kindgebonden budget, wat samen neerkomt op ongeveer 90 procent van de norm. Paren ontvangen 100 procent van de norm. De extra inkomsten voor paren (van ongeveer 10 procent) ten opzichte van het eenoudergezin wegen vaak niet op tegen de kosten voor een extra volwassene aan bijvoorbeeld voeding, kleding en de zorgverzekering.

Welke huishoudens hebben het moeilijk?

De alleenstaande onder de AOW-leeftijd heeft de minste vrije bestedingsruimte van de onderzochte huishoudtypen in Nijmegen. Zeker als de huur wat hoger is, zijn deze huishoudens met een laag inkomen duidelijk kwetsbaar. Ze hebben bij de twee laagste inkomensniveaus minder dan € 100 per maand ruimte om uitgaven boven het basispakket en andere onvoorziene uitgaven op te vangen.

Ook het paar met twee oudere kinderen heeft een lage bestedingsruimte. De hogere bijstandsnorm voor paren ten opzichte van het eenoudergezin wegen vaak niet op tegen de kosten voor een extra volwassene. Daarnaast drukken met name oudere kinderen sterk op de begroting. Deze kosten worden niet volledig gecompenseerd door (leeftijdsafhankelijke) kindgebonden toeslagen. Als dit huishouden met persoonlijk onvermijdbare kosten te maken heeft, zal dit positieve saldo ook kunnen omslaan in een tekort.

Vooral bij de huishoudens met een zorgvraag zien we in Nijmegen dat ze het duidelijk moeilijker hebben dan andere huishoudens. De kosten van zorg worden door een aantal lokale en landelijke vergoed, maar dit geldt niet voor alle meerkosten en vanwege de draagkracht nemen de meerkosten ook toe met het inkomen.
Wel zien we dat er geen tekorten optreden, uiteraard mits de huishoudens gebruik maken van alle voorzieningen en regelingen. Ze moeten voor meerdere posten gebruik maken

van de bijzondere bijstand, de meerkosten opgeven bij de Belastingdienst, de uitgebreidste variant van de collectieve zorgverzekering gebruiken en daarnaast ook gebruik maken van de andere minimaregelingen die ook voor de huishoudens zonder zorgvraag zijn. Alleen dan is het saldo voor deze huishoudens positief.

Armoedeval

Van een armoedeval is sprake als er op een bepaald inkomensniveau minder bestedingsruimte is dan op het voorliggende, lagere inkomensniveau. In de gemeente Nijmegen zien we een armoedeval bij de paren met 2 kinderen bij het inkomen op 150 procent als ze geen recht meer hebben op de lokale regelingen (Kindregeling, Meedoenregeling). Bij dit huishoudtypen nemen namelijk ook de landelijke toeslagen af naarmate het inkomen toeneemt, iets wat bij het eenoudergezin niet zo sterkt gebeurt. Heeft dit huishouden een zorgvraag dan is daarnaast ook een armoedeval te zien bij het inkomen op 140 procent. De draagkrachtregeling zorg voor extra meerkosten en de toename van het saldo tussen 130 en 140 procent was al niet groot. Hierdoor is er een extra armoedeval voor dit huishouden met zorgvraag.

Bij de alleenstaande ouder met jonge kinderen zien we nauwelijks toename in inkomen bij het inkomen van 110 procent: bij € 2 minder zou er sprake zijn van een uitstroomval. Werken met een inkomen op 110 procent loont nauwelijks voor dit huishoudtype. De eigen bijdrage voor de kinderopvang plus de werkgerelateerde kosten zijn bijna hoger dan het extra inkomen op 110 procent (vergeleken met de bijstandsnorm).

Wanneer we de berekeningen doen met de inkomensgrenzen van alle lokale regelingen op 130 procent zien we uiteraard op een ander inkomensniveau een armoedeval ontstaan. Op 140 procent komen alle regelingen te vervallen. Het paar met kinderen heeft bij dat inkomen minder ruimte over dan bij het inkomen op 130 procent. Is er sprake van een zorgvraag bij dit huishouden dan is de vrije bestedingsruimte op 140 procent zelfs lager dan bij het inkomen op 120 procent. Ook het eenoudergezin heeft op 140 procent te maken met een armoedeval door het samenspel van kinderopvangkosten en wegvallen van de gemeentelijke regelingen.

6.2 Aannames en aanbevelingen

De berekening van de bestedingsruimte van de voorbeeldhuishoudens in dit onderzoek (waaronder die met een zorgvraag) is gebaseerd op een drietal voorwaarden.

1. Men moet zeer goed met geld kunnen omgaan;
2. Men moet alle inkomensondersteuning aanvragen waar men recht op heeft;
3. Men moet niet of zeer beperkt te maken hebben met persoonlijk onvermijdbare uitgaven. Dit geldt voor bijvoorbeeld huishoudens met een hogere huur dan hier opgenomen, en voor mensen met een noodgedwongen hogere energierekening, bijvoorbeeld omdat er sprake is van een slecht geïsoleerde woning.

De conclusies van dit rapport moeten met die voorwaarden in het achterhoofd geïnterpreteerd worden. Kijkend naar de voorwaarden kan gesteld worden dat er heel veel verwacht wordt van huishoudens met een laag inkomen. Dat gecombineerd met de kosten veroorzaakt door leven met een kleine vrije bestedingsruimte, is het goed deze

voorwaarden op te pakken. Zo zijn arme mensen vaker ziek[5] en hebben de huishoudens minder financiële reserves.[6]
Het Nibud adviseert de gemeente Nijmegen om actief de betreffende huishoudens te (blijven) helpen aan deze voorwaarden te kunnen voldoen.

Stimuleer goed financieel beheer

Om rond te kunnen komen van een minimuminkomen is een goed financieel beheer van het huishouden noodzakelijk. Men reserveert om zo nodig grote uitgaven te kunnen doen voor de vervanging van de inboedel. We gaan ervan uit dat het huishouden niet leent, zodat er niet nog extra kosten van rente en aflossing bijkomen. Veel huishoudens die van een minimum inkomen moeten rondkomen, voeren een goed financieel beheer, maar een deel ook niet. Voor deze huishoudens is het aan te bevelen cursussen of begeleiding te organiseren. Het Nibud, en ook andere (lokale) organisaties, hebben hiervoor een uitgebreid aanbod.
Voor de voorbeeldhuishoudens met een zorgvraag vraagt het aanvragen van alle regelingen en voorzieningen waarop de huishoudens recht hebben een actieve houding. Een dergelijke houding vergt tijd en energie. Iets waar niet alle zorghuishoudens over beschikken. Bovendien kan het als erg ingewikkeld worden ervaren. Voor hen is bijvoorbeeld hulp in de administratie een belangrijke ondersteuning om te voorkomen dat ze in de financiële problemen komen.

Verminder niet-gebruik regelingen

In deze rapportage wordt ervan uitgegaan dat alle regelingen waarop men recht heeft ook worden aangevraagd! Uit diverse onderzoeken[7] blijkt echter dat dit niet altijd gebeurt en dat er een behoorlijke mate van niet-gebruik is. Voor de groep die niet alle regelingen gebruikt waarop recht is, geldt dat de bestedingsruimte in deze rapportage lager is.
Het Nibud adviseert dan ook in het beleid sterk de nadruk te leggen op het verminderen van niet-gebruik. Bijvoorbeeld door gerichte communicatie te stimuleren met hulp van verschillende lokale organisaties, waaronder die in de gezondheidzorg. En zorg voor eenvoudige procedures met betrekking tot toekenning, bijvoorbeeld door aanvragen te combineren.
Het niet-gebruik is vooral groot onder werkenden. De groep is zeer divers en zijn nauwelijks bekend bij gemeenten[8]. Dat niet-gebruik versterkt de armoedeval. In de handreiking *Het beter bereiken van werkende armen* (Platform31, 2022)[9] staan suggesties om het niet-gebruik van voorzieningen door werkenden tegen te gaan.

---

[5] RIVM https://www.loketgezondleven.nl/gezondheidsthema/armoede-schulden-en-gezondheid/relatie-armoede-en-gezondheid

[6] SCP https://digitaal.scp.nl/armoedeinkaart2016/hoeveel_financiele_reserves_hebben_de_armen/

[7] Nationale Ombudsman: Met te weinig genoegen nemen (2022). Waaruit bijvoorbeeld blijkt dat ouderen oververtegenwoordigd zijn in de groep niet-gebruikers.
SCP: Voorzieningen in 3D (2021). Waaruit bijvoorbeeld blijkt dat een grote potentiële gebruikers moeilijk zichtbaar is te krijgen en dat deze groep groter wordt.
CPB: Gebruik (en niet-gebruik) van toeslagen in Nederland (2019). Waaruit bijvoorbeeld blijkt dat 15 procent van de rechthebbenden het kindgebondenbudget niet aanvraagt.
Nibud: Geldzaken in de praktijk (2019). Waaruit bijvoorbeeld blijkt dat een kwart van de Nederlandse huishoudens niet weet of ze recht hebben op toeslagen.
SEO: Niet-gebruik inkomensondersteunende maatregelen (2011). Waarin bijvoorbeeld het verschil in niet-gebruik van landelijke regelingen en gemeentelijke regelingen duidelijk wordt.

[8] https://www.ser.nl/nl/actueel/zicht/op/vragen-werkende-armen

[9] Het beter bereiken van werkende armen, Platform31 dec. 2022 https://www.platform31.nl/articles/het-beter-bereiken-van-werkende-armen.

Help energie- en woonlasten verlagen

Wonen in een huis met een slecht energielabel veroorzaakt persoonlijk onvermijdbare uitgaven. De afgelopen periode zijn de energielasten gestegen. Het kabinet heeft in 2023 de gevolgen voor huishoudens gedempt met het prijsplafond op de energietarieven en voor huishoudens met een laag inkomen is de energietoeslag in het leven geroepen. Deze zijn in 2024 weer afgeschaft, onder andere omdat de energietarieven weer wat zijn gedaald. Onduidelijk is hoe deze tarieven zich weer gaan ontwikkelen.
Het Nibud adviseert om voor huishoudens die te maken hebben met een bovengemiddeld energieverbruik moeite hebben met rondkomen, de mogelijkheid van bijzondere bijstand open te houden.

Ten aanzien van energieverbruik en isolatie, blijkt uit onderzoek dat juist minima vaak in minder goed geïsoleerde woningen wonen en daardoor een hoger dan gemiddeld verbruik hebben. De energielasten zullen een groter deel van de woonlasten, en daarmee ook van de totale begroting, gaan innemen. De toekomstige energietransitie zal ook de nodige kosten met zich meebrengen. Daarbij is het voor bewoners van een huurwoning niet duidelijk of de woningbouwcorporaties dit gaan doorberekenen aan hun huurders. Het Nibud adviseert de gemeente om hierin samen op te trekken met de verhuurders en ook samen middelen in te zetten om de energieverbetering van woningen door te voeren. Huishoudens met een laag inkomen kunnen mogelijk hulp van energieadviseurs of gratis en goedkope energieboxen aangeboden krijgen. Producten zoals ledlampen en isolatiefolies, waarvan de aanschafkosten voor deze doelgroep vaak te hoog zijn maar met een snelle terugverdientijd hebben, zijn dan het meest effectief.

Een hogere huur dan gemiddeld drukt ook sterk op de maandelijkse onvermijdbare uitgaven van een huishouden. Net als in 2023 hebben huishoudens in een corporatiewoning met een inkomen dat niet hoger is dan 120 procent van het sociaal minimum recht op een huurverlaging. Huurders kunnen tot eind 2024 bij hun woningcorporatie om huurverlaging naar € 577,91 per maand vragen als zij niet al in 2023 een huurverlaging wegens een laag inkomen naar € 575,03 hebben gehad.[10]
Het Nibud adviseert de gemeente Nijmegen met de afdeling die verantwoordelijk is voor wonen dit gezamenlijk te ondersteunen en daarover in gesprek te gaan met de woningcorporatie(s).

Breng duidelijk de voordelen van de collectieve zorgverzekering onder de aandacht

De gemeente Nijmegen biedt inwoners met een laag inkomen een collectieve aanvullende zorgverzekering aan. Het gaat om de basisverzekering plus meerdere typen aanvullende pakketten.
Deelnemers zijn met deze verzekering uitgebreider verzekerd dan huishoudens met een basisverzekering. Ze kunnen aanspraak maken op een uitgebreider pakket. Door deze uitgebreide verzekering zal het beroep op de bijzondere bijstand lager zijn, wat gunstig uitpakt voor de (uitvoerings)kosten van de gemeente.
Het Nibud adviseert de collectieve zorgverzekering actief te promoten[11] zodat iedereen die er recht op heeft van dit dekkingsvoordeel gebruik kan maken.

---

[10] https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/woning-huren/vraag-en-antwoord/kom-ik-in-aanmerking-voor-de-huurverlaging-2024-voor-lage-inkomens

[11] Informatie over promoten: https://www.nibud.nl/kennis-in-de-praktijk/voorlichting-op-maat/

Overweeg een ongedeeld budget voor huishoudens met kinderen

De gemeente Nijmegen zet sterk in op vergoeding van kosten van kinderen. Via de Kindregeling en stichting Leergeld zijn er verschillende vergoedingen mogelijk. Zo is er voor de kinderen € 450 per jaar beschikbaar. Echter niet ieder kind heeft dergelijke hoge uitgaven. Door alleen de uitgaven te vergoeden, loopt het huishouden een deel van deze vergoeding mis. Als de bovengenoemde vergoedingen tot één ongedeeld budget wordt aangeboden zijn huishoudens met kinderen vrij in de keuze om ze meer naar eigen inzicht te besteden. Behalve dat een ongedeeld budget de bestedingsvrijheid vergroot, kan dit ook het niet-gebruik tegengaan. Te veel verschillende losse regelingen kan het voor inwoners onoverzichtelijk maken, met als ongewenst effect dat een groep huishoudens onterecht geen gebruik maakt van de mogelijkheden die er zijn.

Stimuleer paren bij het verhogen van hun inkomen

In de berekeningen gaan we uit van een eenverdienerssituatie. Fiscaal houdt een stel netto meer over als beide partners parttime werken dan als één persoon fulltime werkt.[12] Inzetten op de begeleiding naar werk levert dus bij een paar extra veel op.

Laat (meer) werken lonend zijn

Het eenoudergezin met daarbij jonge kinderen heeft met een situatie dat de vrije bestedingsruimte nauwelijks toeneemt bij het inkomen op 110 procent ten opzichte van de bijstand. Bij een inkomen boven het minimum wordt er in dit onderzoek van uitgegaan dat er sprake is van een (parttime) baan die extra kosten met zich meebrengt, zoals vervoer en kinderopvang. Het Nibud adviseert per situatie te bekijken of werkgerelateerde kosten tot financiële problemen kunnen leiden en zo nodig een vergoeding te verstrekken zoals bijvoorbeeld in de vorm van een uitstroompremie of een bijdrage voor de kosten van woon-werkverkeer.

[12] Zie hiervoor de WerkZorgberekenaar: https://www.nibud.nl/beroepsmatig/werkzorgberekenaar-helpt-keuze-meer-minder-werken/

Bijlage 1 | Verantwoording uitgaven

Nibud gebruikt diverse bronnen voor de referentiecijfers. Hieronder volgt een korte verantwoording van keuzes en bronnen van de pakketten die leiden tot de begrotingsposten. De bedragen in de posten zijn de bedragen voor januari 2023.

De inhoud van de uitgavenpakketten worden in overleg met andere organisaties regelmatig aangepast. De prijzen van de pakketten worden elk jaar herijkt en aangepast.

Huur
Voor een- en twee-persoonshuishoudens is gerekend met een huur van € 525. Voor meerpersoonshuishoudens bedraagt de huur € 575. Vervolgens is voor alle huishoudens ook gerekend met een huur van € 700 per maand.
Alle genoemde bedragen zijn inclusief servicekosten. Voor het berekenen van de huurtoeslag is uitgegaan van de deze huurprijzen.

Energie
Dit is de prijs van gemiddeld verbruik naar huishoudtype met een opslag van 10 procent voor huishoudens vanaf de AOW-gerechtigde leeftijd.

Lokale lasten
Dit zijn de gemeentelijke- en waterschapsheffingen verminderd met de eventuele kwijtschelding.

Telefoon, televisie en internet
Deze bedragen zijn gebaseerd op het bellen met een mobiele telefoon met een sim-only abonnement voor 100 tot 150 belminuten per maand met een databundel tot maximaal 2 GB, een basisabonnement voor internet en een basis digitaal televisie abonnement. We gaan er van uit dat iedereen in het huishouden van 12 jaar en ouder een eigen mobiele telefoon heeft.

Zorgverzekeringen
Dit betreft de nominale premie van de basis- en aanvullende verzekering inclusief een tandartsverzekering. Voor huishoudens die voldoen aan de voorwaarden zijn de tarieven voor de collectieve basisverzekering en de aanvullende verzekering gehanteerd.

Overige verzekeringen
Dit betreft een aansprakelijkheidsverzekering, een inboedelverzekering en voor volwassenen in huishoudens onder de pensioengerechtigde leeftijd een uitvaartverzekering.

Onderwijs
Deze bedragen zijn gebaseerd op onderzoek van SEO, zoals gepubliceerd in de Schoolkostenmonitor. Het betreffen onder andere de vrijwillige schoolbijdrage, leermiddelen en gereedschappen, ICT-benodigdheden en kosten voor extra schoolactiviteiten.

Kinderopvang/peuteropvang
Dit zijn de kosten inclusief de landelijke vergoeding die wordt gegeven. Bij de alleenstaande huishoudens met jonge kinderen bij een inkomen boven de bijstand gaan we uit van aantal uren opvang afhankelijk van het inkomen. We gaan uit van 45 weken kinderopvang per jaar.
Voor een alleenstaande ouder met jonge kinderen op bijstandsniveau gaan we ervan uit dat er gebruik gemaakt wordt van de peuteropvang.

Vervoerskosten
Voor ieder lid van het huishouden zijn dit de kosten van een fiets en de kosten voor stads- en streekvervoer met de bus. Hierbij is uitgegaan van een beperkte hoeveelheid vervoer per maand. Voor huishoudens met zorgkosten zijn de kosten van een fiets niet meegerekend.

Uitgaven in verband met het verkrijgen of behouden van werk
We houden rekening met kosten in verband met werkgerelateerde kosten (vervoer, representatieve kleding). Hiervoor houden we een vast bedrag aan.

Kleding en schoenen
Deze bedragen zijn gebaseerd op het Nibud-basispakket voor kleding. Het gaat hierbij net als bij alle andere uitgavenposten om een goedkoop pakket met nieuwe artikelen. De bedragen zijn gebaseerd op de prijzen van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS).

Inboedel en onderhoud
Bedragen zijn gebaseerd op het Nibud-basispakket voor inventaris en onderhoud. Dit betreft o.a. de stoffering, keukeninventaris en huishoudelijk apparatuur.

Zelfzorgmiddelen
In het basispakket zitten kosten die elk huishouden heeft. De kosten betreffen de huisapotheek met pleisters, aspirines e.d. plus het bedrag dat een huishouden maximaal kwijt kan zijn aan het eigen risico van de zorgverzekering.

Eigen risico
Dit bedrag is gebaseerd op € 385, waarbij we ervan uitgaan dat het gehele bedrag gereserveerd moet worden.

Voeding
De bedragen zijn gebaseerd op de aanbevolen hoeveelheden voor een gezonde voeding van het Voedingscentrum en de prijzen van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS).

Was- en schoonmaakmiddelen
Dit is een bedrag per huishouden en een bedrag per persoon op basis van Nibud-onderzoek.

Persoonlijke verzorging
Uitgegaan is van een bedrag per persoon op basis van Nibud-onderzoek.

Diversen
Dit is een bedrag per huishouden en een bedrag per persoon voor diverse uitgaven.

Pakket voor sociale participatie

Als voorbeeld heeft het Nibud in samenwerking met het Sociaal Cultureel Planbureau (SCP) een pakket aan uitgaven voor sociale participatie opgesteld. De uitgavenposten waar rekening mee is gehouden staat hieronder weergegeven evenals de richtbedragen voor deze uitgavenposten. Het gaat hierbij om een voorbeeld van een invulling van activiteiten. Bij vakanties/uitgaan kan ook gedacht worden aan andere activiteiten zoals het bezoeken van een museum of zwembad.

Uitgaven aan sociale participatie, bedrag per maand

	€
Contributies en abonnementen	
per kind 4 tot 8 jaar	11,50
per kind 8 tot 16 jaar	15,50
Per persoon vanaf 16 jaar	20,50
per huishouden	2,50
Bezoek ontvangen	
per persoon	11,50
per huishouden	15,00
Op bezoek gaan	
per persoon	7,00
Vakantie/uitgaan	
per persoon	20,50
per huishouden	26,50
Vervoer	
per kind 4 tot 12 jaar	12,00
per persoon vanaf 12 jaar	18,00

Bron: Hoff et al, SCP/Nibud, 2009, berekeningen Nibud, 2023

Bijlage 2 | Begrotingen

In de volgende tabellen zijn de maandbegrotingen van de verschillende voorbeeldhuishoudens opgenomen. Bovenaan staan de inkomsten en daaronder de uitgaven aan het basispakket en aan sociale participatie. Het basispakket is verdeeld in vaste lasten, reserveringsuitgaven en huishoudelijke uitgaven. Het bedrag voor sociale participatie is apart opgenomen. In de begrotingen zijn zowel landelijke toeslagen als de lokale inkomensondersteunende maatregelen van de gemeente verwerkt.
De bedragen worden weergegeven in hele euro's, waardoor optellingen een euro te laag of te hoog kunnen lijken.

01. Alleenstaande tot AOW-leeftijd

uitgavenposten	100	110	120	130	140	150
INKOMEN						
Netto inkomen	1.284	1.412	1.541	1.669	1.797	1.926
Zorgtoeslag	124	124	124	124	124	124
Huurtoeslag	308	308	308	308	281	246
Kinderbijslag	0	0	0	0	0	0
Kindgebonden budget	0	0	0	0	0	0
Kinderopvangtoeslag	0	0	0	0	0	0
Voorlopige aanslag	0	0	0	0	0	0
Lokale tegemoetkomingen	0	0	0	0	0	0
Netto besteedbaar inkomen	**1.716**	**1.844**	**1.973**	**2.101**	**2.201**	**2.296**
VASTE LASTEN						
Huur	525	525	525	525	525	525
Energie	153	153	153	153	153	153
Water	16	16	16	16	16	16
Lokale lasten	3	20	20	20	20	20
Telecom	64	64	64	64	64	64
Zorgverzekering	161	161	161	161	168	168
Overige verzekeringen	25	25	25	25	25	25
Onderwijs	0	0	0	0	0	0
Kinderopvang	0	0	0	0	0	0
Contributies en abonnementen	3	3	3	3	3	3
Vervoer	14	14	14	14	20	20
Levensonderhoud anderen	0	0	0	0	0	0
Betalingsverplichtingen	0	0	0	0	0	0
Werkgerelateerde kosten	0	67	67	67	67	67
Totaal vaste lasten	**964**	**1.048**	**1.048**	**1.048**	**1.061**	**1.061**
RESERVERINGSUITGAVEN						
Kleding	62	62	62	62	62	62
Inboedel	86	86	86	86	86	86
Onderhoud	31	31	31	31	31	31
Zelfzorgmiddelen	6	6	6	6	6	6
Eigen risico	32	32	32	32	32	32
Eigen betalingen zorg	0	0	0	0	0	0
Vrijetijdsuitgaven	0	0	0	0	0	0
Totaal reserveringsuitgaven	**217**	**217**	**217**	**217**	**217**	**217**
HUISHOUDELIJKE UITGAVEN						
Voeding	265	265	265	265	265	265
Was- en schoonmaakartikelen	7	7	7	7	7	7
Persoonlijke verzorging	26	26	26	26	26	26
Huishoudelijke dienstverlening	0	0	0	0	0	0
Huisdieren	0	0	0	0	0	0
Roken	0	0	0	0	0	0
Diversen	5	5	5	5	5	5
Totaal huishoudelijke uitgaven	**303**	**303**	**303**	**303**	**303**	**303**
SOCIALE PARTICIPATIE						
Sociale participatie	109	109	109	109	109	121
TOTAAL						
Totaal uitgaven	**1.593**	**1.677**	**1.677**	**1.677**	**1.690**	**1.702**
Saldo inkomsten min uitgaven	**123**	**167**	**296**	**424**	**511**	**594**

02. Alleenstaande vanaf AOW-leeftijd

uitgavenposten	100	110	120	130	140	150
INKOMEN						
Netto inkomen	1.526	1.568	1.711	1.853	1.996	2.139
Zorgtoeslag	124	124	124	124	124	105
Huurtoeslag	310	310	310	269	209	142
Kinderbijslag	0	0	0	0	0	0
Kindgebonden budget	0	0	0	0	0	0
Kinderopvangtoeslag	0	0	0	0	0	0
Voorlopige aanslag	0	0	0	0	0	0
Lokale tegemoetkomingen	0	0	0	0	0	0
Netto besteedbaar inkomen	**1.960**	**2.002**	**2.145**	**2.246**	**2.329**	**2.386**
VASTE LASTEN						
Huur	525	525	525	525	525	525
Energie	165	165	165	165	165	165
Water	16	16	16	16	16	16
Lokale lasten	3	20	20	20	20	20
Telecom	64	64	64	64	64	64
Zorgverzekering	161	161	161	161	168	168
Overige verzekeringen	13	13	13	13	13	13
Onderwijs	0	0	0	0	0	0
Kinderopvang	0	0	0	0	0	0
Contributies en abonnementen	3	3	3	3	3	3
Vervoer	12	12	12	12	17	17
Levensonderhoud anderen	0	0	0	0	0	0
Betalingsverplichtingen	0	0	0	0	0	0
Werkgerelateerde kosten	0	0	0	0	0	0
Totaal vaste lasten	**962**	**979**	**979**	**979**	**991**	**991**
RESERVERINGSUITGAVEN						
Kleding	62	62	62	62	62	62
Inboedel	86	86	86	86	86	86
Onderhoud	31	31	31	31	31	31
Zelfzorgmiddelen	9	9	9	9	9	9
Eigen risico	32	32	32	32	32	32
Eigen betalingen zorg	0	0	0	0	0	0
Vrijetijdsuitgaven	0	0	0	0	0	0
Totaal reserveringsuitgaven	**220**	**220**	**220**	**220**	**220**	**220**
HUISHOUDELIJKE UITGAVEN						
Voeding	257	257	257	257	257	257
Was- en schoonmaakartikelen	7	7	7	7	7	7
Persoonlijke verzorging	25	25	25	25	25	25
Huishoudelijke dienstverlening	0	0	0	0	0	0
Huisdieren	0	0	0	0	0	0
Roken	0	0	0	0	0	0
Diversen	5	5	5	5	5	5
Totaal huishoudelijke uitgaven	**294**	**294**	**294**	**294**	**294**	**294**
SOCIALE PARTICIPATIE						
Sociale participatie	103	103	103	103	103	115
TOTAAL						
Totaal uitgaven	**1.579**	**1.596**	**1.596**	**1.596**	**1.608**	**1.620**
Saldo inkomsten min uitgaven	**381**	**406**	**549**	**650**	**721**	**766**

03. Eenoudergezin met 3 kinderen

uitgavenposten	100	110	120	130	140	150
INKOMEN						
Netto inkomen	1.284	1.308	1.422	1.536	1.649	1.763
Zorgtoeslag	124	124	124	124	124	124
Huurtoeslag	341	341	341	341	341	341
Kinderbijslag	339	339	339	339	339	339
Kindgebonden budget	957	957	957	957	957	957
Kinderopvangtoeslag	0	738	1.107	1.107	1.476	1.476
Voorlopige aanslag	0	104	118	133	148	163
Lokale tegemoetkomingen	0	0	0	0	0	0
Netto besteedbaar inkomen	**3.045**	**3.911**	**4.408**	**4.537**	**5.034**	**5.163**
VASTE LASTEN						
Huur	575	575	575	575	575	575
Energie	250	250	250	250	250	250
Water	28	28	28	28	28	28
Lokale lasten	6	34	34	34	34	34
Telecom	73	73	73	73	73	73
Zorgverzekering	161	161	161	161	168	168
Overige verzekeringen	31	31	31	31	31	31
Onderwijs	43	43	43	43	43	81
Kinderopvang	11	780	1.164	1.164	1.549	1.549
Contributies en abonnementen	3	3	3	3	3	3
Vervoer	43	43	43	43	49	56
Levensonderhoud anderen	0	0	0	0	0	0
Betalingsverplichtingen	0	0	0	0	0	0
Werkgerelateerde kosten	0	67	67	67	67	67
Totaal vaste lasten	**1.224**	**2.088**	**2.472**	**2.472**	**2.870**	**2.915**
RESERVERINGSUITGAVEN						
Kleding	128	128	128	128	128	178
Inboedel	125	125	125	125	125	125
Onderhoud	31	31	31	31	31	31
Zelfzorgmiddelen	6	6	6	6	6	6
Eigen risico	32	32	32	32	32	32
Eigen betalingen zorg	0	0	0	0	0	0
Vrijetijdsuitgaven	0	0	0	0	0	0
Totaal reserveringsuitgaven	**322**	**322**	**322**	**322**	**322**	**372**
HUISHOUDELIJKE UITGAVEN						
Voeding	589	589	589	589	589	589
Was- en schoonmaakartikelen	9	9	9	9	9	9
Persoonlijke verzorging	82	82	82	82	82	82
Huishoudelijke dienstverlening	0	0	0	0	0	0
Huisdieren	0	0	0	0	0	0
Roken	0	0	0	0	0	0
Diversen	9	9	9	9	9	9
Totaal huishoudelijke uitgaven	**689**	**689**	**689**	**689**	**689**	**689**
SOCIALE PARTICIPATIE						
Sociale participatie	267	267	267	267	298	310
TOTAAL						
Totaal uitgaven	**2.502**	**3.366**	**3.750**	**3.750**	**4.179**	**4.286**
Saldo inkomsten min uitgaven	**543**	**545**	**658**	**787**	**855**	**877**

04. Paar met 2 oudere kinderen

uitgavenposten	100	110	120	130	140	150
INKOMEN						
Netto inkomen	1.834	2.017	2.201	2.384	2.568	2.751
Zorgtoeslag	236	236	215	173	130	88
Huurtoeslag	341	341	315	253	183	107
Kinderbijslag	246	246	246	246	246	246
Kindgebonden budget	464	464	464	464	462	441
Kinderopvangtoeslag	0	0	0	0	0	0
Voorlopige aanslag	0	0	0	0	0	0
Lokale tegemoetkomingen	0	0	0	0	0	0
Netto besteedbaar inkomen	**3.121**	**3.304**	**3.442**	**3.520**	**3.590**	**3.633**
VASTE LASTEN						
Huur	575	575	575	575	575	575
Energie	250	250	250	250	250	250
Water	28	28	28	28	28	28
Lokale lasten	6	34	34	34	34	34
Telecom	82	82	82	82	82	82
Zorgverzekering	323	323	323	323	336	336
Overige verzekeringen	45	45	45	45	45	45
Onderwijs	43	43	43	43	43	81
Kinderopvang	0	0	0	0	0	0
Contributies en abonnementen	10	10	10	10	10	10
Vervoer	59	59	59	59	70	77
Levensonderhoud anderen	0	0	0	0	0	0
Betalingsverplichtingen	0	0	0	0	0	0
Werkgerelateerde kosten	0	67	67	67	67	67
Totaal vaste lasten	**1.421**	**1.516**	**1.516**	**1.516**	**1.540**	**1.585**
RESERVERINGSUITGAVEN						
Kleding	187	187	187	187	187	222
Inboedel	126	126	126	126	126	126
Onderhoud	31	31	31	31	31	31
Zelfzorgmiddelen	10	10	10	10	10	10
Eigen risico	64	64	64	64	64	64
Eigen betalingen zorg	0	0	0	0	0	0
Vrijetijdsuitgaven	0	0	0	0	0	0
Totaal reserveringsuitgaven	**418**	**418**	**418**	**418**	**418**	**453**
HUISHOUDELIJKE UITGAVEN						
Voeding	700	700	700	700	700	700
Was- en schoonmaakartikelen	9	9	9	9	9	9
Persoonlijke verzorging	93	93	93	93	93	93
Huishoudelijke dienstverlening	0	0	0	0	0	0
Huisdieren	0	0	0	0	0	0
Roken	0	0	0	0	0	0
Diversen	10	10	10	10	10	10
Totaal huishoudelijke uitgaven	**812**	**812**	**812**	**812**	**812**	**812**
SOCIALE PARTICIPATIE						
Sociale participatie	282	282	282	282	312	337
TOTAAL						
Totaal uitgaven	**2.933**	**3.028**	**3.028**	**3.028**	**3.082**	**3.187**
Saldo inkomsten min uitgaven	**188**	**276**	**414**	**492**	**508**	**446**

Alleenstaande tot AOW-leeftijd – met zorg

uitgavenposten	**100**	**110**	**120**	**130**	**140**	**150**
INKOMEN						
Netto inkomen	1284	1412	1541	1669	1797	1926
Zorgtoeslag	124	124	124	124	124	124
Huurtoeslag	364	364	364	364	337	302
Kinderbijslag	0	0	0	0	0	0
Kindgebonden budget	0	0	0	0	0	0
Kinderopvangtoeslag	0	0	0	0	0	0
Voorlopige aanslag	26	25	24	44	57	56
Lokale tegemoetkomingen	0	0	0	0	0	0
Netto besteedbaar inkomen	**1798**	**1926**	**2054**	**2201**	**2314**	**2408**
VASTE LASTEN						
Huur	611	611	611	611	611	611
Energie	153	153	153	182	182	182
Water	16	16	16	16	16	16
Lokale lasten	3	20	20	20	20	20
Telecom	64	64	64	64	64	64
Zorgverzekering	188	188	188	188	230	230
Overige verzekeringen	27	27	27	27	27	27
Onderwijs	0	0	0	0	0	0
Kinderopvang	0	0	0	0	0	0
Contributies en abonnementen	6	6	6	6	6	6
Vervoer	13	13	13	13	19	19
Levensonderhoud anderen	0	0	0	0	0	0
Betalingsverplichtingen	0	0	0	0	0	0
Werkgerelateerde kosten	0	67	67	67	67	67
Totaal vaste lasten	**1081**	**1165**	**1165**	**1194**	**1242**	**1242**
RESERVERINGSUITGAVEN						
Kleding	62	62	62	71	92	92
Inboedel	86	86	86	86	86	86
Onderhoud	31	31	31	31	31	31
Zelfzorgmiddelen	6	6	6	6	6	6
Eigen risico	32	32	32	32	32	32
Eigen betalingen zorg	0	0	0	0	0	0
Vrijetijdsuitgaven	0	0	0	0	0	0
Totaal reserveringsuitgaven	**217**	**217**	**217**	**226**	**247**	**247**
HUISHOUDELIJKE UITGAVEN						
Voeding	265	265	265	265	265	265
Was- en schoonmaakartikelen	7	7	7	7	13	13
Persoonlijke verzorging	26	26	26	26	26	26
Huishoudelijke dienstverlening	0	0	0	0	0	0
Huisdieren	0	0	0	0	0	0
Roken	0	0	0	0	0	0
Diversen	13	13	13	13	13	13
Totaal huishoudelijke uitgaven	**311**	**311**	**311**	**311**	**317**	**317**
SOCIALE PARTICIPATIE						
Sociale participatie	139	139	139	139	139	151
TOTAAL						
Totaal uitgaven	**1748**	**1832**	**1832**	**1871**	**1945**	**1957**
Saldo inkomsten min uitgaven	**50**	**93**	**222**	**330**	**369**	**451**

Alleenstaande vanaf AOW-leeftijd – met zorg

uitgavenposten	**100**	**110**	**120**	**130**	**140**	**150**
INKOMEN						
Netto inkomen	1526	1568	1711	1853	1996	2139
Zorgtoeslag	124	124	124	124	124	105
Huurtoeslag	366	366	366	325	265	198
Kinderbijslag	0	0	0	0	0	0
Kindgebonden budget	0	0	0	0	0	0
Kinderopvangtoeslag	0	0	0	0	0	0
Voorlopige aanslag	27	27	26	43	52	51
Lokale tegemoetkomingen	0	0	0	0	0	0
Netto besteedbaar inkomen	**2043**	**2085**	**2227**	**2345**	**2437**	**2493**
VASTE LASTEN						
Huur	611	611	611	611	611	611
Energie	165	165	165	194	194	194
Water	16	16	16	16	16	16
Lokale lasten	3	20	20	20	20	20
Telecom	64	64	64	64	64	64
Zorgverzekering	188	188	188	188	230	230
Overige verzekeringen	15	15	15	15	15	15
Onderwijs	0	0	0	0	0	0
Kinderopvang	0	0	0	0	0	0
Contributies en abonnementen	6	6	6	6	6	6
Vervoer	11	11	11	11	16	16
Levensonderhoud anderen	0	0	0	0	0	0
Betalingsverplichtingen	0	0	0	0	0	0
Werkgerelateerde kosten	0	0	0	0	0	0
Totaal vaste lasten	**1079**	**1096**	**1096**	**1125**	**1172**	**1172**
RESERVERINGSUITGAVEN						
Kleding	62	62	62	76	92	92
Inboedel	86	86	86	86	86	86
Onderhoud	31	31	31	31	31	31
Zelfzorgmiddelen	9	9	9	9	9	9
Eigen risico	32	32	32	32	32	32
Eigen betalingen zorg	0	0	0	0	0	0
Vrijetijdsuitgaven	6	6	6	6	6	6
Totaal reserveringsuitgaven	**226**	**226**	**226**	**240**	**256**	**256**
HUISHOUDELIJKE UITGAVEN						
Voeding	257	257	257	257	257	257
Was- en schoonmaakartikelen	7	7	7	7	13	13
Persoonlijke verzorging	25	25	25	25	25	25
Huishoudelijke dienstverlening	0	0	0	0	0	0
Huisdieren	0	0	0	0	0	0
Roken	0	0	0	0	0	0
Diversen	13	13	13	13	13	13
Totaal huishoudelijke uitgaven	**302**	**302**	**302**	**302**	**308**	**308**
SOCIALE PARTICIPATIE						
Sociale participatie	133	133	133	133	133	145
TOTAAL						
Totaal uitgaven	**1740**	**1757**	**1757**	**1800**	**1869**	**1881**
Saldo inkomsten min uitgaven	**303**	**328**	**470**	**546**	**568**	**612**

Paar met 2 oudere kinderen – met zorg

uitgavenposten	**100**	**110**	**120**	**130**	**140**	**150**
INKOMEN						
Netto inkomen	1834	2017	2201	2384	2568	2751
Zorgtoeslag	236	236	215	173	130	88
Huurtoeslag	341	341	315	253	183	107
Kinderbijslag	246	246	246	246	246	246
Kindgebonden budget	464	464	464	464	462	441
Kinderopvangtoeslag	0	0	0	0	0	0
Voorlopige aanslag	14	13	11	38	60	63
Lokale tegemoetkomingen	0	0	0	0	0	0
Netto besteedbaar inkomen	**3135**	**3317**	**3452**	**3558**	**3649**	**3696**
VASTE LASTEN						
Huur	575	575	575	575	575	575
Energie	250	250	250	304,90	324	324
Water	28	28	28	28	28	28
Lokale lasten	6	34	34	34	34	34
Telecom	84	84	84	84	84	84
Zorgverzekering	350	350	350	350	398	398
Overige verzekeringen	64	64	64	64	64	64
Onderwijs	43	43	43	43	43	81
Kinderopvang	0	0	0	0	0	0
Contributies en abonnementen	10	10	10	10	10	10
Vervoer	73	73	73	73	84	91
Levensonderhoud anderen	0	0	0	0	0	0
Betalingsverplichtingen	0	0	0	0	0	0
Werkgerelateerde kosten	0	67	67	67	67	67
Totaal vaste lasten	**1483**	**1578**	**1578**	**1633**	**1711**	**1756**
RESERVERINGSUITGAVEN						
Kleding	187	187	187	187	215,10	253
Inboedel	126	126	126	126	126	126
Onderhoud	31	31	31	31	31	31
Zelfzorgmiddelen	10	10	10	10	10	10
Eigen risico	64	64	64	64	64	64
Eigen betalingen zorg	0	0	0	0	0	0
Vrijetijdsuitgaven	9	9	9	9	9	9
Totaal reserveringsuitgaven	**427**	**427**	**427**	**427**	**455,1**	**493**
HUISHOUDELIJKE UITGAVEN						
Voeding	720	720	720	720	720	720
Was- en schoonmaakartikelen	9	9	9	9	9	15
Persoonlijke verzorging	93	93	93	93	93	93
Huishoudelijke dienstverlening	0	0	0	0	0	0
Huisdieren	0	0	0	0	0	0
Roken	0	0	0	0	0	0
Diversen	18	18	18	18	18	18
Totaal huishoudelijke uitgaven	**840**	**840**	**840**	**840**	**840**	**846**
SOCIALE PARTICIPATIE						
Sociale participatie	291	291	291	291	321	346
TOTAAL						
Totaal uitgaven	**3041**	**3136**	**3136**	**3191**	**3327**	**3441**
Saldo inkomsten min uitgaven	**95**	**182**	**317**	**367**	**322**	**255**